

የአማራ ህዝብ ትግል እንዴት ይመራ?

(የመንጃ ሃሳብ ሰነድ)

**በመስከረም አበራ
ጥቅምት 2016 ዓ.ም**

ይዘት

መግቢያ.....	i
1 የአማራ ህዝብ ትግል ስህተትን የማይፈቅድነው።	ii
2 የአማራ ህዝብ ትግል ጊዜ የለውም።	iii
3 የአማራ ህዝብ ትግል አዲስ ስልት መከተል አለበት።	iv
የአማራ ህዝብ ትግል ወቅታዊ ሁኔታ.....	1
የአማራን ህዝብ ትግል ለመምራት ታማኝ ያልሆኑ ሀይሎች.....	5
1 የኢትዮጵያ ብሄርተኝነትን ፖለቲካ አራምዳለሁ የሚለው የፖለቲካ ጎራ።.....	6
2 ብአዴንና ውላጅ ድርጅቶቹ።.....	10
3 አብን።	13
መሪ ለማውጣት ሊጤኑ የሚገባቸው ነገሮች	14
የአማራ ህዝብ መሪዎች ሊኖሯቸው የሚገቡ ብቃቶች/ስብዕናዎች	21
1 የአማራ ህዝብ ትግል አስፈላጊ ያደርጉ ዋና አላማዳትን በውል የተረዱ።.....	23
2 የትግል ፍፍተኝነትና ትንታኔ በጽሁፍ ሰንደው ማቅረብ የሚችሉ	25
3 በድርድር መድረክ የአማራን ህዝብ ጥቅም ማስከበር የሚችሉ.....	27
5 ከግልሰብ ዕና ግንባታ፣ከአኔነት (ego centric) ስሜት የራቁ.....	29
6 የትግል ስነ-ምግባሮችን የተላበሱ	30
ጥሩ መሪዎች እንማን ናቸው.....	31
1 ትግሉን አስፈላጊ ያደረጉ ምክንያቶችን (causes) ጠንቅቆ ማወቅ	33
2 የትግሉን አላማና ግብ መረዳት.....	35
3 የትግሉን እውነተኛ መሪዎች ማወቅ.....	35
4 ተመሪነት አንጻራዊ መሆኑን መረዳት.....	37
5 መሪዎችን በማክበርና በግለሰብ አምልኮ መካከል ያለውን ሚዛን መጠበቅ..	38
መቋቋሚ.....	40

መግባቢያ

በኢትዮጵያ የዘውግ ፖለቲካ የመንግስታዊ ስልጣን ማጠናጠኛ ከሆነበት ከ1983 ዓ.ም ወዲህ የአማራ ህዝብ በማንነቱ ምክንያት የተቃጠ በርካታ በደሎችን እያስተናገደ ይገኛል። ይህ በደል በዓይነቱ፣ በስፋቱ፣ እና በአስታዊነቱ እየጨመረ የመሄድ ባህሪ ያለው ሆኖ ሳለ ይህንን የሚመጥን ትግል በአማራው ሊሂቅ በኩል ሳይደረግ ከሰላሳ ዘለግ ያሉ አመታት አልፏል። በመሆኑም የአማራ ህዝብ መከራ በመቃለል ፈንታ እየተባባሰና እየተወሰነበት እንዲቀጥል ሆኖ በስተመጨረሻው የህዝቡ በህይወት የመኖር መብት ሳይቀር አጠያያቂ የሆነበት ምዕራፍ ላይ ተደርሷል።

ይህ እንዲሆን ያደረጉ በርካታ ምክንያቶች ቢኖሩም ዋናው ግን የአማራ ህዝብ የመንግስት ስልጣን በያዘው የዘውግ ፖለቲካ ጎራም ሆነ ይህን ስርዓት በሚቃወመው ጎራ ሁነኛ መሪ ማግኘት ያለመቻሉ ነው። ይህ የአማራ ህዝብ ለረዥም አመታት የቆየበት የሁነኛ መሪ አጠቅላላ ለአማራ-ጠሉ የፖለቲካ ጎራ መጽናኛው ብቻ ሳይሆን የስልጣን ማራዘሚያ ምቹ መደላድል ሆኖ እያገለገለ ይገኛል። በአንጻሩ የአማራ ህዝብ ትግል ዋናው እንክን የሆነውን መሪ የማውጣት ችግር መቅረፍ ከቻለ በአጭር ጊዜ ውስጥ በአማራ ህዝብ ላይ የተቃጠውን ማንነት ተኮር በደል ማስቆም ብቻ ሳይሆን ወደ አደገኛ መንገድ እየነጎደ ያለውን የኢትዮጵያን የፖለቲካ ሀይል ሚዛንን በማስጠበቅ ሀገራዊ የፖለቲካ ፈውስ ማምጣት ይቻላል። ይህን ገቢራዊ ለማድረግ ግን የአማራ ህዝብ ትግል በትክክለኛ መርሆች ላይ ቆሞ እንዲራመድ መደረግ አለበት።

የአማራ ህዝብን ትግል ወደ ድል በር ለማቃረብ ሦስት ዋና ዋና ነገሮችን በማጤን የትግሉን ቅኝት በእነዚህ ሦስት መርሆዎች የተዋደደ ማድረግ ያስፈልጋል። እነዚህ ሦስት የትግል ቅኝት መርሆዎች እርስ በእርስ የሚተዛዘሉና ተያያዥነት ያላቸው ነገሮች ናቸው። ከእነዚህ የአማራ ህዝብ ትግል ሊቃኝባቸው ከሚገቡ መርሆዎች ቀዳሚው የአማራ ህዝብ ትግል ከዚህ በጎላ መሳሳትን የማይፈቅድ መሆኑን በመገንዘብ ትግሉን በከፍተኛ ጥንቃቄ ማስኪድ የሚለው ነው። በሁለተኛነት የሚመጣው ትግሉ ጊዜ የሌለውና እጅግ አፋጣኝ በሆነ ሁኔታ መደረግ የሚገባው መሆኑ ነው። ሦስተኛው መርሆ ትግሉ ከዚህ ቀደም ባልተኪደበት አዲስ መንገድ የሚከወን መሆን አለበት። እነዚህ ሦስት መርሆዎች ለአማራ ህዝብ መከራ ማብቃት የሚታገሉ ሀይሎች ሁሉ ትግላቸውን ሊቃኝባቸው የሚገቡ የአማራ ህዝብ ወቅታዊ ትግል ቅኝቶች መሆን አለባቸው። እነዚህን ነጥቦች የአማራ ህዝብ ወቅታዊ ትግል መርሆች ለማድረግ እንዲቻል ነጥቦቹ ምን ማለት እንደሆኑ ዘርዘር አድርጎ ማስረዳት ያስፈልጋልና ወደዛው እንለፍ።

1. የአማራ ህዝብ ትግል ስህተትን የማይፈቅድ ነው።

ይህ ነጥብ የትግል መርሆ ማድረግ ያስፈልገው የአማራ ህዝብ ትግል ከዚህ ቀደም በበርካታ የስህተት አዙሪቶች ሲሸከረከር የኖረ በመሆኑ ነው። ትግሉን ድል እንዲርቀው ያደረገው ይህ የስህተት አዙሪት ከሚሸከረከርባቸው ዋናኛ የስህተት አምዶች ውስጥ ቀዳሚው በአማራ ህዝብ ዘውግ ተኮር ጥያቄዎችና በኢትዮጵያ አጠቃላይ የፖለቲካ ችግሮች መካከል ሚዛን የጠበቀ ትግል ከማድረግ ይልቅ የአማራን ህዝብ እንገብጋቢ ጥያቄዎች አዳፍና ኢትዮጵያን መታደግ የሚቻል ይመስል 'ኢትዮጵያን የማዳን አዳን' በአማራ ትከሻ ብቻ ለመሸከም የመሞከሩ ከንቱ ልፋት ውስጥ መገባቱ ነው። ከዚህ ስህተት እሳቤ የሚቀዳው ሌላው የስህተት አዙሪት አምድ አማራ-ጠሉ ስርዓት የኢትዮጵያን ስም በመጥራትና ሰንደቃላማዋን በማላየት የአማራን ህዝብ ትግል ለማምከን የሚያደርገው አታላይ አካሄድን መረዳት አለመቻሉ ነው። ብርቱ የፖለቲካ ተዋናይ መሆንና የህዝቡን መብት ማስከበር አለመቻሉ ነው።

ሦስተኛው የስህተት እሽክርክሪት መንስኤ የአማራው ሊህቅ የራሱን ዘውግ ተኮር ጥያቄዎች እንጥሮ አውጥቶ ሁሉም ለየዘውጉ ጥቅም በሚሟሟትበት የፖለቲካ አውድ ውስጥ ብርቱ የፖለቲካ ተዋናይ መሆንና የህዝቡን መብት ማስከበር አለመቻሉ ነው።

አራተኛው ስህተት የአማራ ህዝብ ትግል ለሰርጎ ዝቦች ምቹ የመሆን ነገር ነው ። እነዚህ ስህተቶች በወቅቱ እርምጃ ሳይሰጥ የኖረው የአማራ ህዝብ ትግል አሁን ላይ በደረሰበት ወሳኝ ምዕራፍ ወቅት እነዚህን ስህተቶች በፍጥነት አርሞ ድል የሚያስመዘገቡበት እንጅ ያደሩ ስህተቶቹን የሚደግግበት ሆነ ሌላ ስህተት የሚሰራበት ወቅት አይደለም። የአማራ ህዝብ ትግል በስህተት አዙሪት ውስጥ የቆየባቸው ዘመናት መርዘማቸው ህዝቡን ለውርደት ሞት የዳረጉ በመሆናቸው ከዚህ በጎላ የሚደረግ ስህተት የሚመዘዘረው በንጹሃን የህይወት ዋጋ በመሆኑ ስህተትን መፍቀድ የንጹሃንን ሞት መፍቀድ ነው የሚሆነው። ስለዚህ ነው የአማራ ህዝብ ትግል ስህተትን የሚፈትድ መሆን የለበትምና በከፍተኛ ጥንቃቄ መመራት አለበት የሚለው የትግሉ መርህ እንዲሆን ያስፈልገው ።

2, የአማራ ህዝብ ትግል ጊዜ የለውም።

በሀገራችን ከ1983 ዓ.ም ጀምሮ እጅግ እየተጋጋመ በመጣው የዘውግ ፖለቲካ ውስጥ ከሞላ ጎደል ሁሉም የሀገራችን ዘውግ ሊሂቃን ከፍተኛ የዘውገኝነት ንቃት ላይ ደርሰው የየዘውጋቸውን ጥቅምና ፍላጎት ማስከበር ሲችሉ (ቢያንስ ሲሞክሩ) የአማራው ሊሂቅ ግን የዘውጉን ህዝብ ጥያቄዎች ማስመለስና መብት ማስከበር ቀርቶ የአማራ ህዝብ እንደ አንድ የኢትዮጵያ የዘውግ ማህበረሰብ ያሉትን አንገብጋቢ ጥያቄዎች ነቅሶ ማውጣት እንኳን ሳይችል ሰላሳ አመታት በከንቱ አልፏል። በውጤቱም የአማራ ሊሂቅም ሀገራችን በተዘፈቀችበት የዘውግ ፖለቲካ ውስጥ እንደ ሁነኛ የፖለቲካ ተዋናይ ሳይቆጠር በርካታ አመታት አልፏል፤ እነዚህ አመታትም የአማራ ህዝብ ጠበቃ የሌለው፣ የዘውግ ፖለቲካው ፍርደኛ ተከላሽ ሆኖ የሞት ቅጣት ሲቀጣ ጭሯል። ስለዚህ የአማራ ሊሂቅ አሁን ላይ የሚያደርገው ትግል ህዝቡን የሞት ፍርደኛ ያደረገውን ያለፈውን ረዥም የመኝታ ዘመን የሚያካክስ፣ አፋጣኝና ከስህተት የጸዳ ሊሆን ይገባዋል። በሌላ አጣባል የአማራ ሊሂቅ ከቆየበት ረዥም የመፋዘዝ ዘመን የተነሳ አሁን ላይ ለመሳሳትም ሆነ ብዙ ስህተትን ለማረም የሚተርፍ ጊዜ የለውም።

3. የአማራ ህዝብ ትግል አዲስ ስልት መከተል አለበት።

በአማራ ህዝብ ትግል ውስጥ ከዚህ ቀደም የተደረጉ ትግሎች በበርካታ ስህተቶችና መደናገሮች የተተበተቡ በመሆናቸው ትግሉ ወደየትም ፈቀቅ ማለት አልቻለም። እሁን ላይ የሚደረገው ትግል ታዲያ እጅግ አንገብጋቢ የህልውና ጥያቄን ያነገበ በመሆኑ ቀደም ሲል ከተጓዘዋቸው ድል-አልቦ መንገዶች በተለየና በተሻለ መንገድ መጓዝ ይኖርበታል። የአማራ ህዝብ ትግል አዲስ የትግል መንገድን መከተል አለበት የሚለው መርህ በርካታ ጭብጦችን በውስጡ ያመቀ ቢሆንም የዚህ ጽሁፍ ዋና ትኩረት በአማራ ህዝብ ትግል ውስጥ ያለው የመሪ እቦት ጉዳይ ስለሆነ ከዚህ አኳያ ትግሉ አዲስ ስልት መከተል አለበት ሲባል ከዚህ ቀደም የአማራ-ጠሉ ጎራ መጽናኛ ሆኖ የኖረው "አማራ መሪ የለውም" የሚለው እውነትነት የማያጣው ትልቅ የችግር ቋጥኝ ማንከባለል መቻል ማለት ነው። የአማራ ህዝብ ትግል ሁነኛ መሪዎችን ማውጣት ከቻለ ከዚህ ቀደም ከኖረበት ድል-አልቦ ትግል ወጥቶ በአጭር ጊዜ ውስጥ አመርቂ ውጤት ማምጣት ይችላል። ሁነኛ መሪዎችም ማውጣት የሚቻለው ደግሞ ለአማራ ህዝብ መከራ ማብቃት የሚታገሉ ሀይሎችን ሁሉ በማሰባሰብ ከስብስቡ ውስጥ ትግሉን ዳር ማድረስ የሚችሉት መሪዎችን በመለየት ነው። ይህን ማድረግ ከተቻለ ጠንካራ መሪዎች ብቻ ሳይሆን አዋቂ ተከታዮችንም ማፍራት ይቻላል። እዚህ ላይ በአዲስ ስልትነት የሚታየው እርምጃ የአማራ ሀይሎችን ማሰባሰብ የሚለው ነጥብ ነው። ምክንያቱም ከዚህ ቀደም የነበረው የአማራ ሊሂቃን ትግል በአላማ ዙሪያ መሰባሰብ ላይ ውስንነቶች ያሉት ብቻ ሳይሆን እርስ በእርስ የመራገጥ እደገኛ አዝማሚያ የማያጣው ነበር። ለላው በአዲስ መልክ ሊጀመር የሚገባው አካሄድ የአማራ ህዝብ ትግል በፖለቲካ ፓርቲ ብቻ ይመራ የነበረበት አካሄድ ነው። ይህ አካሄድ የማያስኬድ መሆኑ ከአብን (አማራ ብሔራዊ ንቅናቄ) ፍጻሜ መረዳት ይቻላልና ከፓርቲዎች በተጨማሪ የአማራ ህዝብ ትግል በሀገር ውስጥና በውጭ ሀገር ከሚገኙ የሲቪክ ማህበረሰቦች ጋር በተቀናጀ ሁኔታ መመራት ይኖርበታል። መሪ የሚወጣውም ከሁሉም የአማራ ድርጅቶች ውስጥ መሆኑ መታወቅ ይኖርበታል።

በአጠቃላይ የአማራን ህዝብ ትግል ውጤታማ ለማድረግ ትግሉ ከላይ ለማብራራት በተሞክሩት የትግል መርሆዎች ላይ መቃኘት ይኖርበታል። ይህን ለማድረግ ደግሞ እነዚህን መርሆዎች መራት ላይ ካለው የተጋጋመ የህዝብ የትግል መንፈስ ጋር አቆራኝቶ ውድ ዋጋ እየተከፈለበት ያለውን ትግል በጥሩ አጨራረስ ለድል የሚያበቁ ሁነኛ መሪዎች ሊኖሩ ያስፈልጋል። ትግሉ በሁነኛ መሪዎች እጅ እስካልተቀመጠ ድረስ የህዝብ መስዋትነት ብቻውን ትርጉም ያለው ነገር ሊሆን አይችልም። ስለዚህ ትግሉን ትርጉም ያለው ቦታ ላይ የማሳረፍ ጉዳይ በትግሉ ሜዳ ላይ የሚገኙ የአማራ ሊሂቃን ሀላፊነት መሆኑ ሊታወቅ ይገባል። ይህን ትልቅ ሀላፊነት የተሸከመው የአማራ ልሂቃንም የወደቀበትን ታሪካዊ ሀላፊነት በመረዳት እሁን እየታየ ያለውን ጤናማ ያልሆነ የእኔ ልቅደም አይነት ጥሎ የማለፍ፣ አፍኖ የማውራት አልባሌ እካሄድን ትቶ የህዝብ ደም እየፈሰሰበት ያለውን ትግል ዳር የማድረሱን የባለ አዕምሮ መንገድ ሊከተል ይገባል። ይህ ጽሁፍ መጻፍ ያስፈለገውም በእሁኑ ወቅት በአማራው ሊሂቅ ዘንድ እየታየ ያለው ትግሉን የሚያበላሽ የመሸቀዳደም፣ ድል የመቀማማት አዘማሚያ አላላቢ ሆኖ በመገኘቱ ነው።

ይህ ጽሁፍ በቀጣይ ገጾቹ እሁን በአማራ ህዝብ ትግል ውስጥ እየታየ ያለውን የድል ሽሚያ ወደ መተባበርና የጋራ ድል ማስመዘገብ ምዕራፍ ሊመሩ የሚችሉ መሪዎች ለማውጣት ሊረዱ የሚችሉ አቅጣጫዎችን ለመጠቀም ይሞክራል። ጽሁፉ በቀጥታ ወደ ዚህኛው አላማው ከመግባቱ በፊት የአማራ ህዝብ ትግል እሁን ባለበት የእድገት ደረጃ ላይ ወደ አመራርነት መምጣት የሌለባቸው የፖለቲካ ሃይሎችን ይጠቁማል። ቀጥሎም የአማራን ህዝብ ትግል መምራት የሚገባቸው ሀይሎች እነማን ናቸው? የሚለውን ለማመላከት ይሞክራል። በመቀጠልም ከመሪ እኩል ተመሪም ለትግል ስኬት አይነተኛ ሚና ስላለው መሪ ከተገኘ በኋላ ከተመራው ህዝብ ምን ይጠበቃል? የሚለውን ከዳሰሰ በኋላ በማጠቃለያ ነጥቦች ጽሁፉ ይቋጫል።

ይህ ጽሁፍ ለአንባቢያን ሲቀርብ የአማራ ህዝብ ትግል በአሁን ወቅት ያለበትን የመሪ ክፍተት ችግር ለመቅረፍ የሚቻልበትን ውይይት ለማጫር እንጅ በጽሁፉ ላይ የቀረቡት ሀሳቦች ብቸኛ እውነቶች ናቸው ለማለት አይደለም። በጽሁፉ ላይ የተቀመጡ የውይይት ሀሳቦች የአንድ ሰው ሀሳቦች በመሆናቸው ብቸኛ እውነቶች ሊሆኑ ስለማይችሉ የጽሁፉ ፋይዳ የውይይት ሀሳቦችን በማጫር ተመሳሳይ ጽሁፎች ወደ ውይይት ሚዳው እንዲመጡ በር መክፈት ነው። አንባቢውም ይህን ጽሁፍ በሚያነብበት ወቅት ከግንዛቤ ሊያስገባው የሚገባው ነገር ቢኖር ይህ ጽሁፍ የተጻፈበት አውድ ተጨማሪ ማጣቀሻ ማካተት በማይቻልበት በህሊና እስር ቤት ውስጥ መሆኑን ነው።

መልካም ንባብ (በመስከረም አበራ)

የአማራ ህዝብ ትግል ወቅታዊ ሁኔታ

አማራ-ጠሉ ስርዓት ከሦስት አስርት አመታት ዘለግ ላለ ጊዜ በአማራ ህዝብ ላይ ሲያደርስ የነበረውን ማንነት-ተኮር ሁለንተናዊ ጥቃት በሚያመረቃ መልኩ ታገሎ መመከቱ ሳይሳካለት የኖረው የአማራ ህዝብ በአሁኑ ወቅት ተስፋ ሰጭ የትግል ምዕራፍ ላይ ይገኛል። የአማራ ህዝብ ትግል አሁን የደረሰበት አበረታች ደረጃ ላይ እንዲደርስ ቁጥራቸው ጥቂት ቢሆንም እንደ ፕሮፌሰር አስራት ወልደየስ ያሉ የአማራ ሊሂቃን የህይወት ዋጋ ከፍለዋል። ሆኖም የእነዚህ ሊህቃን ትግል በሀገር ቤት ስልጣን በያዘው አማራ-ጠል አስተዳደር ዘንድም ሆነ በዲፕሎማቲክ ማህበርሰቡ ዘንድ ሞገስ ማግኘት ሳይችል ዘመናት አልፏል። ይህ የሆነበት ዋንኛ ምክንያት ከፕሮፌሰር አስራት ሰማዕትነት በኋላ ትግሉን ስራ-የ ብሎ ይዞ ዳር ማድረስ የሚችሉ ብቁ መሪዎች ማግኘት ባለመቻሉ ነው። ይህ የአማራ ሊሂቃንን ተቆራኝቶ የኖረው ስንፈተ-ፖለቲካ አሁን ላይ በመላው አማራ ዳር እስከዳር የተቀጣጠለውን የአማራ ፋኖ ትግል ግድ እንዲሆን አድርጓል።

የአማራ ህዝብ ትግል በአሁኑ ወቅት የደረሰበት ደረጃ ጸረ-አማራው ገዥ መደብ ጨርሶ ያልጠበቀውና ያልተዘጋጀበት አሁንም ድረስ ለማመን እየተቸገረበት ያለ ነገር እንደሆነ መረዳት አያገባትም። ትግሉ አሁን ያለበት ምዕራፍ በገጠር፣ በከተማ፣ በዲያስፖራ፣ ያለውን አማራ ሁሉ በአንድ ላይ ያሰለፈና በሚያንን የትግል ምዕራፍ ላይ የሚገኝ ነው። በመሆኑም ለወትሮው ለአማራ ህዝብ አሰቃቂ አልቂትና ሁለንተናዊ ጥቃት ድፍን ጆሮ የነበራቸው ምዕራባዊያን፣ የሰብዓዊ መብት ተቋሞቻቸውና አህጉራዊ ሀብረቶቻቸው ሁሉ ጆሯቸውን ወደ አማራ ህዝብ ትግል እንዲያዘነብሉ ሆኗል። ይህ በፍጥነት እየተመዘገበ ያለው ድል የአማራ ህዝብ መክራ፣ መጠቃትና መሳደድ ሲያሳስበው ለኖረው ሁሉ ትልቅ የምስራች መሆኑ አያከራክርም። ሆኖም የአንድ ህዝብ ትግል ሂደት ስኬታማ መሆን ለውጤታማነቱ ዋስትና ሊሆን ስለማይችል የትግሉ አጨራረስ ከትግሉ ሂደት እኩል ሊታሰብበት ይገባል።

የአማራ ህዝብ ትግል መፋፋምና በትግሉ እካሄድ ተስፋ መስጠት መልካም ነገር ቢሆንም የትግል ግብ ግን አይደለም። የትግሉ ዋነኛ ግብ የአማራን ህዝብ ሁለንተናዊ ጥቅሞች ማስከበርና ለዘመናት ሲረገጥ የኖረውን ሰብዓዊ ክብሩን ማስመለስ ነው። ይህን ቀዳሚ ግብ ማረጋገጥ ነፍሱን ለመስጠት የቆረጠ ጆግና ታጋይ ብቻ ሳይሆን አርቆ አሳቢ የፖለቲካ መሪም ይፈልጋል። ትግሉን ዳር ማድረስ የሚችል ሁነኛ የፖለቲካ መሪ ካልተገኘ ዘስተቀር አመርቂ ትግል ማድረግ ከመስዋትነት በቀር የሚያመጣው ነገር አይኖርም። በትግል ውስጥ መስዋትነት የማይቀር ነገር ቢሆንም መስዋትነት የፖለቲካ ትርፍ ማስገኘት ካልቻለ ህዝቡ ሁለት ጉዳት ይጎዳል። ስለሆነም ለመስዋትነት ወደ ኋላ ያላለው የአማራ ህዝብ ከመስዋትነቱ የፖለቲካ ትርፍ ማስገኘት የሚችሉ ሁነኛ መሪዎችን በአፋጣኝ ከትግሉ ማዋለድ ይኖርበታል። ይህን ገቢራዊ በማድረግ ረገድ የአማራ ህዝብ ትግል ከስጋት የተዋጀ አይደለም።

እየተጋጋመና እየተፋፋመ የመጣው የአማራ ህዝብ ትግል ባልተጠበቀ ሁኔታ ተስፋ ሰጭ ድሎች እያስመዘገበ ቢሆንም ተግዳሮቶቹም በዚያው ልክ ናቸው። ከተግዳሮቶቹ አንዱ ትግሉ ያስመዘገበውን ድል ተከትሎ የሀይል ሚዛን በማየት በርካታ የፖለቲካ ሀይሎች በአማራ ህዝብ ትግል ውስጥ አጣ ፈንታ እንዲኖራቸው በመራውጥ ላይ መሆናቸው ነው። እነዚህ ሀይሎች የአማራን ህዝብ ለዛሬው መራር ትግል ያነሳሳው ፈርጅ-በዙ በደል ሲፈጸምበት ጆሯቸውንም ቀልባቸውንም የነፈጉት ነበሩ። ከእነዚህ ሀይሎች ውስጥ አንዳንዶቹ በትውልድ አማርኛ በመሆናቸው ደርሰው የአማራ ጉዳይ ያገባናል ሲሉ የሚከተላቸው ቢጠፋ እንኳን የሚያደናግሩት አላጡም። እነዚህ እካላት በአመዛኙ የኢትዮጵያ ብሄረተኝነት የፖለቲካ እምነት እናራምዳለን የሚሉ ግን በትውልድ አማርኛ የሆኑ ናቸው። እነዚህ ከዚህ ቀደም የአማራን ህዝብ በተመለከተ ያራምዱት የነበረው አቋም የአማራው ህዝብ እየታገለው ካለው አማራ-ጠል ስርዓት አሳቢ የተለየ አልነበረም። በመሆኑም የዚህ ጎራ በአሁኑ ወቅት ወደ አማራ ህዝብ ትግል መጠጋጋት እጅግ በጥንቃቄ ሊታይ የሚገባው አደገኛ ነገር ነው።

ሁለተኛው ተግዳርት የብሔራዊ ማንሰራራት ነው። በአሁኑ ወቅት ዘፈኛው መንግስት ሞገዢነት ወደ ስልጣን ወጥቶ መዋቅር ለመዘርጋት እየሞከረ ያለው የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር የሆነው ብሔራዊ የአማራ ህዝብ ትግል የማሸነፍ ጉልበት ባይኖረውም የህዝቡን የድል ቀን በማራዘም ረገድ የሚጫወተው ሚና አይጠፋም። በሦስተኛነት የሚጠቀሰው ተግዳርት የአማራ ህዝብ ወቅታዊ ትግል በህወደብ የሚደረግ በመሆኑ በትግሉ ውስጥ አይነተኛ ሚና ያላቸው አካላት በጋህድ ከህዝብ ጋር ተገናኝተው ትግሉን መምራት አለመቻላቸው ነው። በዚህ ላይ መንግስት የሚያደርገው የጅምላ እስር ትግሉ የፖለቲካ መሪዎችን እንዲያጣ አድርጓል። ይህ በመሆኑ በመሬት ላይ እንብዛም የጠነከረ እግር ያልተከሉ ህይወት “ሆድ ሲያውቅ” በሆነ አሳሳች መንገድ ለህዝቡ አገልግሎት ተስፋ በመስጠት እንዲጠመዱ ሆነዋል። በዚህ ምክንያት ትግሉን ወደ ፊት በመምራቱ አካሄድ ላይ በመምከር ሊበረታ የሚገባው የአማራ ሊሂቅ የራሱን ጅግና እያሞካሽ ሌላውን በማብጠልጠሉ ትርፍ የማያስገኝ ተግባር ላይ የሚጠመድ ሆኗል። የአማራ ሊሂቅ ተሰባስቦ የመምከርና የመደማመጥ ፈለግ ያላዳበረ መሆኑ ጥቅም-አልቦ የመገፈታተር አካሄድ ቶሎ እንዳይገታ አድርጓል። በአማራ ህዝብ ትግል ጉዳይ ላይ እንሰራለን የሚሉ ሚዲያዎች ትግሉ የህወደብ በመሆኑ የተለያዩ የትግሉን ቡድኖች አገናኝተው እንጋገረው ለአውነታው የተጠጋ ነገር ለህዝቡ ማቅረብ ሲገባቸው የራሳቸውን ጅግና ቀድመው አዘጋጅተው ያንኑ በማደናኘትና ሌላውን በማጣጣል፣ በመዘለፍ ላይ መጠመዳቸው ብሎም የሌላውን ወገን ሀሳብ ለማስተናገድ እስከመቸገር መድረሳቸው ችግሩን አባብሶታል።

አንድ ትግል ህወደብሆን ጋዜጠኛም ሆነ ሰፊው ህዝብ አውነታውን በቀላሉ መረዳት እንደሚችል በመገዘብ ጋዜጠኞች እነሱ ያመነብትን ህይወት ከማሞገሱ ጎን ለጎን ያልደረሱበት ሌላ የትግል አንጻር ሊኖር እንደሚችል በመገመትና የተለያዩ ህይወቶችን ሀሳብ አንሸራሸሮ ታጋዮችን የማሰባሰብ ስራ ላይ ቢጠመዱ የተሻለ እንደሚሆን መጠቀሙ አሁንም የዘገየ የሚባል ነገር አይደለም። ሚዲያዎች ይህን ማድረግ ካልቻሉ የአማራ ህዝብ ትግል ዘገመውት ችግሮች ላይ ሌላ ችግር እያመጡ እንደሆነ ሊረዱ ይገባል።

የአማራ ህዝብ ትግል በርካታ ባለድርሻዎች እጃቸውን ያያያዙበት እንጅ በአንድ ወይም ሁለት ግለሰቦችና በድኖች ትክሻ ላይ የቆመ አይደለም። ትግሉ ህብጽ በመሆኑ ሁሉም ባለድርሻ አካላት ወደ አደባባይ ላይወጡ ይችላሉ። ይህን ተረድቶ የተበታተኑ የትግል ቡድኖቹን በማሰባሰብ ወደ ተባብረ የትግል ምዕራፍ ማሳደግ የአማራ ህዝብ ትግል እንዲያሸንፍ የሚፈልጉ ሚዲያዎችና ታዋቂ ግለሰቦች ሀላፊነት ነው። ይህን ማድረግ ካልተቻለና አሁን በተያዘው “እኔ የወደድኩት ብቻ መግላት አለበት” የሚለው አካሄድ ትግሉን ከማምከንና አምባገነንነትን ከማማጥ የዘለለ ውጤት አይኖረውም። የአማራ ህዝብ በየፊናው የሚታገለው ደግሞ በተባብረ ክንድ ጭቆናን ለማስወገድ እንጅ አዲስ አምባገነንነት ፍለጋ አይደለም። ይህ ሊታሰብበትና በቶሎ እርምጃ ሊሰጠው የሚገባ ጉዳይ ነው።

የትግሉ ህብጽ ተፈጥሮ ያመጣው የትግሉን ተዋናዮች በብዛታቸውና በአበርክቷቸው መጠን ለህዝቡ ይፋ ለማድረግ አለመቻል ከላይ የተጠቀሰው የሚዲያዎች የአንጋሽነት ዝንባሌ ጋር ተደምር የአማራ ህዝብ ትግል በመሪ ማዋለድ ከባድ ሽኩቻና መራኮት ውስጥ እንዲጠመድ አድርጓል። ይህ ሽኩቻ ሁሉም በየፊናው ጥሩ የመሰለውን በመደገፍና ለላውን በመንቀፍ እስከመዘላለፍ ደርሷል። ወጥቶ የመዘላለፍን ዝቅታ ያልውደደው ሰፊው ህዝብም “የዚህ ትግል መሪ ማን ነው?” የሚል ግራ መጋባት ውስጥ እንዲከርም ሆኗል። ይህ አካሄድ ከትግሉ ህብጽነትና ከመንግስት አፈና ጋር የሚተሳሰር ነገር ስለሆነ ለምን ተፈጠረ ማለት አይቻልም።ሆኖም ከዚህ በኋላም መቀጠል የለበትም።

ከዚህ በኋላ ወደ ጠረንጴዛው መምጣት ያለበት ለአማራው ህዝብ ትግል የተሰለፉ የተለያዩ ሀይሎች ወደ አንድነት መጥተው ተመካከረው፤ ሁሉም ለህዝብ ትግል ስኬት የሰነቀውን አቅርቦ የተሻለው ተወስዶ ከሰብስቡ ውስጥ ሁነኛ መሪዎች የሚወጡበት መንገድ ማፈላለጉ ላይ ነው። ይህን በማድረግ ረገድ አሁንም ሚዲያዎች ግንባር ቀደም ሊሆኑ ይገባል።

ይህን በማድረግ የአማራ ህዝብ ትግል በጠንካራ መሪዎች የሚመራበትን መፈለግ ካልተቻለ "የአማራ ህዝብ ትግል በእነማን ይመራ?" ለሚለው አንገብጋቢ ጥያቄ ሁነኛ መልስ ካልተገኘ አሁን ብቅ ብቅ እያለ ያለው ወንድምን ጥሎ የማለፍ የድል ሽሚያና ውዝግብ ውስጥ መገባቱ አይቀርም።

ይህ የእርስ በእርስ እርግጫና ውዝግብ በጊዜ እልባት ካልተሰጠው ተለምዶ በሚመስል ሁኔታ ተስፋ ሰጭ ምዕራፍ ላይ የደረሰውን የህዝብ ትግል በአጭር የሚቀጭ ብቻ ሳይሆን የአማራን ህዝብ መልሶ በአማራ-ጠሎ ስርዓት መንጋጋ ውስጥ የሚከት አደገኛ ውጤት ሊያመጣ ይችላል። ስለዚህ በትግሉ ውስጥ ሚና ያላቸውን እኩልነት አሰጣጥ ከውስጣቸው መሪዎችን የማውጣቱ ስራ ለነገ ሳይባል በአፋጣኝ ሊሰራበት ይገባል። የአማራን ህዝብ ትግል መምራት ያለባቸውን መሪዎች ለማዋለድ የሚደረገውን ጥረት አመች ለማድረግ ትግሉን መምራት የሌለባቸውን ሀይሎች ቀድሞ መለየት ይስፈልጋል።

የአማራን ህዝብ ትግል ከመምራት ታላላቅ ያክሆኑ ሀይሎች

የሚታገድበት በቂ የትግል ምክንያት (cause) ያለው ህዝብ ታግሎ ድል እንደሚያደርግ በአፍሪካም ሆነ በአለም ላይ የተደረጉ የህዝብ ትግል ታሪኮች ያስረዳሉ። ይህ የሚሆነው ግን የትግል ምክንያት ያለው ህዝብ ሁነኛ መሪም ማግኘት ሲችል ነው። የአማራ ህዝብ በሀይወት የመኖር መብትን ጨምሮ ሌሎች መሰረታዊ ሰብዓዊ መብቶችን የመነጠቅን ያህል ከበቂ በላይ የሆነ የትግል ምክንያት ይዞ ለረዥም ጊዜ ድል ማስመዝገብ የቻለ ትግል ማድረግ አልቻለም። ለዚህ ዋነኛ ምክንያቱ የአማራ ህዝብ ጥያቄ ይመለሳል ተብሎ የታሰበው ትክክለኛ ባልሆኑ የፖለቲካ ቡድኖች መሪነት ስለነበረ ነው። በሌላ አንጋገር ላለፉት ዘመናት የአማራ ህዝብ ትግል ይመራ የነበረው ለህዝቡ ትግል ታማኝ ባልሆኑ የፖለቲካ ሀይሎች መሪነት ነበር። በዚህም ምክንያት ድል ማስመዝገብ አልቻለም።

ከእነዚህ ለአማራ ህዝብ ትግል ታማኝ ያልሆኑ ሀይሎች የመጀመሪያው በዜግነት የፖለቲካ ዘይቤ የኢትዮጵያ ብሄርተኝነት ፖለቲካን አራምዳለሁ የሚለው ጎራ ነው። ሁለተኛው በአማራ ክልል የመንግስት ስልጣን ይዞ ያለውና የኖረው፣ የአማራ-ጠሉ ስርዓት ረዥም ዱላ ሆኖ የገባ-ህዝብን ትግል በመተጥተጥ ላይ ያለው ብእዴንና ውላጅ ድርጅቶቹ ናቸው። በሦስተኝነት ደረጃ የሚመጣው አብን የተባለው ፓርቲ የላይኛው አመራር ነው። እነዚህ ሦስት ሀይሎች የአማራ ህዝብ ትግል መርተው ድል ማስመዘገብ እንደማይችሉ በተግባር ተፈትነው የታዩ ናቸው። እነዚህ ሀይሎች የአማራን ህዝብ ትግል መርተው ድል ማስመዘገብ ያልቻሉበት መሰረታዊ ምክንያት የአማራ ህዝብን ትግልና ጥያቄዎቹን በተመለከተ ያለባቸው የትንታኔ ችግር ነው።

እነዚህ ሀይሎች ያለባቸው የትንታኔ ችግር የሚመነጨው አውቆ ከመተኛት ሲሆን መጠነኛ የግንዛቤ አጥረትም የችግሩ መንስኤ ሊሆን ይችላል። የትንታኔ ችግሩ ከግንዛቤ አጥረት የተነሳ የሆነው እጅግ በጣም ጥቂት ቁጥር ያለው የዚህ ጎራ አባልና ደጋፊ የኋላ ኋላ ጎራውን በመልቀቅ የአማራን ህዝብ ትግል በመቀላቀል ላይ ይገኛል፤ አውቀው የተኙት ግን ፍርድ በመገምደላቸው ቀጥለዋል። አውቆ በመተኛት የአማራን ህዝብ ትግል በስሁት ሁኔታ ተንትኖ የተሳሳተ መፍትሄ ይዞ የሚንቀሳቀሰው የኢትዮጵያ ብሄርተኝነት ጎራው አባላት ከፍተኛ የቅንነት ችግርም እንዳለባቸው መረዳት ይቻላል። እነዚህ ስሁት ትንታኔ ከቅንነት ማጣት ጋር ደርበው የያዙ የዚህ ጎራ አባላት ለአማራው ህዝብ ትግል ድል እንደማያመጡ ከተግባራዊ ስራቸው የተረጋገጠ ሲሆን የህዝቡን ትግል የማደናቀፍ አደገኛ አዝማሚያ እንዳላቸው ግን በውል ግንዛቤ የተያዘበት አይመስልም። እነዚህ ሀይሎች ከአማራ ህዝብ ትግል መራቅ ያለባቸው ለምን እንደሆነ ከድርጅቶቹ ለካያ ዘርዘር አድርጎ ማየቱ ጠቃሚ ስለሆነ ወደ እዛው እንግባ።

1, የኢትዮጵያ ብሄርተኝነትን ፖለቲካ አራምዳለሁ የሚከው የፖለቲካ ጎራ፦ ይህ ጎራ የአማራን ህዝብ ትግል በተመለከተ ስር የሰደደ የትንታኔና የቅንነት ችግር ያለበት ነው። በመሆኑም የህዝቡን ትግል በተመለከተ የሚያራምደው አቋም የአማራ ህዝብ ትግል ከቆመበት ዋጎኛ አምድ ጋር ሙሉ በሙሉ የሚጋጭ ነው።

የአማራ ህዝብ ትግል ዋና አምድ ከ1983 ዓ.ም ወዲህ በሀገራችን ስልጣን የያዘው ቡድን የአማራን ህዝብ በዘውጋዊ ማንነቱ ምክንያት የሚያጠቃ፣ የሚጨፈጭፍና የሚያሳድድ ነው። በዚህም ምክንያት የአማራ ህዝብ የማንነት ተኮር ጥቃት ስለባ ነው የሚል ነው። የኢትዮጵያ ብሄርተኝነት ፖለቲካን አራምዳለሁ የሚለው ጎራ ደግሞ የአማራ ህዝብ በማንነቱ የተንሳ የደረሰበትም ሆነ የሚደርስበት ጥቃት የለም ሲል የሚታየውን ሀቅ በመካድ ፍርድ ይገመድላል። በዚህ ክርክሩ ውስጥ አማራው በዘውጋ ማንነቱ ምክንያት የመጣበትን ግልጽ ጥቃት ለመመከት በማንነት ተደራጅቶ መታገሉን አላስፈላጊ አድርጎ ከማየት አስከመቃወም የደረሰ አቋም አለው።

ግልጽ የሆነውን የአማራ ህዝብ ማንነት ተኮር ጥቃት የሚክደው ይህ ቡድን ይህንን አደገኛ አቋሙን እንደያዘም ቢሆን ለዘመናት የአማራን ህዝብ ቀልብ መሳብ ችሎ ኖሯል። ለበርካታ አመታት የአማራን ሊሂቃንን በአባልነት፣ በደጋፊነት ና እንዳንደም በመሪነት ይዞ ኖሯል። በመሆኑም የዚህ ጎራ የፋይናንስና የቅቡልነት የጀርባ አጥንት የአማራ ህዝብ ሊሂቃን ሆነው ኖረዋል። የአማራ ህዝብ/ሊሂቅ ከኢትዮጵያ ሀገረ መንግስት ጋር ያለው ጥብቅ ትስስር ይህን ጎራ በቅጡ ሳይመረምር አይነን ጨፍኖ እንዲከተለው ብቻ ሳይሆን በገንዘብ በጉልበቱ እንዲሁም በህይወቱ ጭምር ሲያገለግለው እንዲኖር አድርጓል።

ለአማራ ህዝብ ትግል በጎ ነገር ሳይሰንትም (በስሙ ላይ ኢትዮጵያ የሚለውን ስም ስለያዘ ብቻ) የአማራን ሊሂቅ ሁለንተናዊ ድጋፍ ማግኘት የቻለው ይህ ጎራ የአማራ ህዝብ ትክክለኛ ትግል ይህን ከአማራ ሊሂቅ ሲሰበስብ የኖረውን ሁለንተናዊ ድጋፍ እንደሚያሳጣው ያውቃል። ስለዚህ የአማራ ህዝብን ዘውጋ ተኮር ጥያቄዎች ነቅሶ አውጥቶ ለህዝቡ አርነት መውጣት የሚደረገውን የአማራ ህዝብ ትክክለኛ ትግል አምርሮ ይቃወማል። ይህ ተቃውሞ የሚመነጨው ከአማራ ሊሂቅ መሰብሰብ የለመደውን የፋይናንስና ሌላ ድጋፍ ከማጣት ስጋት ብቻ አይደለም። ይልቅስ ይህ ጎራ ስልጣን ከያዘው አማራ-ጠሉ ጎራ እኩል የአማራን ህዝብ ጨቋኝ፣ በዘባኝ፣ ትምክህተኝ፣ በመሆኑ የኢትዮጵያ ፖለቲካ ችግር ዋና ተጠያቂ ነው ብሎ ስለሚያስብ ጭምር ነው።

በዚህ ትንታኔው ምክንያት ይህ ጎራ ከአማራ ጠልነት አልፎ ሰሜን ጠልነት ድረስ የሚመነጸግ በተግባር እንጅ በቃል የማይገልጸው አቋም አለው። በዚህ አቋሙ ምክንያት ከሰሜን ያልሆነን የፖለቲካ ህይወት አበክሮ ከመደገፍ አልፎ የኢትዮጵያ ፖለቲካ መፍትሄ የሚመጣው ሀገሪቱን የሚመራው ህይወት ከሰሜን ወደ ደቡብ ሲወርድ ነው ብሎ ያስባል። ለዚህ ነው በትጥቅ ትግል ሳይቀር እታገለግለው ሲለው ከነበረው ከህወሀት የባለ የዘውገኝነት ዘይቤ ያለው የኦሮሞ ብልጽግና የሚመራውን መንግስት በካቢኔ አባልነት፣ በዐርድ አባልነትና በሌሎች ወሳኝ የስልጣን እርከኖች ላይ ተሰይሞ እያገለገለው የሚገኘው።

የኦሮሞ ብልጽግና መራሹ የዘውግ አስተዳደር በቀንጮ ስልጣኖች ላይ ተሰይሞ እያገለገለ ያለው ይህ ጎራ የአማራ ህዝብ በዘውጉ ተሰይቶ በመጨፍጨፍ ላይ ስለመሆኑ መናገርና መታገልን ከዘረኝነት ቆጥሮ ያብጠለጥላል፤ “ራሳ ቆጣሪ” ሲል ያጣጥላል። ከዚህም አልፎ የአማራ ህዝብ ትግል ከተፋፋመ ሀገር የማፍረስ አደጋ ይዞ ይመጣል ሲል ይፈረዳል። ይህ ጎራ የአማራን ህዝብ ትግል በተመለከተ ስር የሰደደ የትንታኔና የቅንነት ችግር አለበት የሚለው የዚህ ጽሁፍ ክርክር የሚመነጨው ከእነዚህ ነባራዊ ሀቆች ነው። የዜግነት ፖለቲካ አራማጅ የኢትዮጵያ ብሄርተኝነት ፖለቲካ አመራረው እስካለ ድረስ በማንነቱ ምክንያት በየዕለቱ የሚሞተው የአማራ ህዝብም ኢትዮጵያዊ እስካለ ድረስ ይህን አንገብጋቢ የህዝብ ችግር የማታገያ እጅንዳ ማድረግ የሚጠበቅበት ነገር ነበር። በዚህ ላይ የአማራ ህዝብ /ሊሂቅ የኢትዮጵያ ብሄርተኝነት ፖለቲካን በማራመድ በኩል ተስተካካይ የሌለው ጠንካራ ምርኩዝ መሆኑ ሲጨመርበት ይህ ጎራ በተግባር እያደረገ ያለው የአማራን ህዝብ ትግል የመካድ ሽፍጥ ምን ያክል አደገኛ እንደሆነ የሚያሳይ ነው።

የኢትዮጵያ ብሄርተኝ ነኝ የሚለው ይህ የፖለቲካ ሃይል በአማራ ህዝብ ላይ የሚደርሰውን የዘር ጭፍጨፋ ከመካድ አልፎ አማራ የሚባል ህዝብ የለም እስካለገት ድርሶ የነበረ ቢሆንም አሁን የአማራ ህዝብ ትግል ብዙ መሰናክሎችን አልፎ ድል ማስመዝገብ ሲጀምር ያልተለመደ አቋም እያሳየ ይገኛል። ይህን አዲሱን አቋሙን የፋና ትግል መፋፋም ተከትሎ ባወጣቸው ተከታታይ መግለጫዎች አንጸባርቋል።

በእነዚህ መግለጫዎቹ የአማራን ህዝብ ለዚህ ትግል ያነሳሳው የደረሰበት በደል እንደሆነ በማውሳት ክዳት የነበረውን ነገር ለማመን ይዳዳዋል። ሆኖም ይህ የድንገቱ ልውጥ አቋም ከልብ የሆነ እንዳልሆነ የሚስተው የለም። ጎራው የአማራን ህዝብ ትክክለኛነት ለማመን ቢዳዳውም መግለጫውቹን እስከመጨረሻው መመርመር ለቻለ ግን በውስጡ የያዛቸው አደገኛ ሀሳቦች አሁንም ይህ ጎራ ለአማራ ህዝብ ትግል ከአማራ-ጠሉ ስልጣን የያዘ ጎራ የተለየ ማንነት እንደሌለው አመለካኝ ነው። ይህ ጎራ በግልጽ ከሚያወጣው መግለጫዎች ባሻገር ስለአማራ ህዝብ ትግል የሚሰጣቸው አስተያየቶች የትግሉን ደካማ ጎን ብቻ የሚያጎሉ፣ ጨለምተኛና አደናቃፊነት የማያጣቸው ናቸው። ከእነዚህ አሳቤዎች ውስጥ ዋናዎቹ የአማራ ህዝብ ትግል ግብታዊ ነው፣ መሪ የለውም፣ መዳረሻ አላማውን አያውቅም፣ ኢትዮጵያን የማፍረስ አደጋ ያዘለ ነው፣ የኢትዮጵያ ብሄርተኝነት ጎራውን በጠላትነት ፈርጆ በጥርጣሬ የሚያይ ነው፣ የሌሎች ብሄረሰቦችን ሊሂቃን ትቡልነት ያላገኘ ነው የሚሉ ናቸው። እነዚህ ጨለምተኛና ደካማ ጎን ፈላጊ አስተያየቶች ጎራው ለአማራ ህዝብ ትግል ካለው ስር የሰደደ የትንታኔ ችግር የሚመነጭ በመሆኑ ይህን ጎራ የአማራ ህዝብ ትግል አጋር አድርጎ ለመውሰድ እጅግ አዳጋች መሆኑ ታውቆ በየጊዜ የሚያነሳቸውን ተለዋዋጭ አቋሞች በጥንቃቄ መመርመር እንጅ እውነት አድርጎ መቁጠር ለተደጋጋሚ ስህተት የሚዳርግ ነገር ነው። ሌላው በጥንቃቄ መታየት ያለበት ይህ ጎራ ይዞ የመጣው ተግዳርት የጎራው አባል፣ አመራር፣ ደጋፊ የሆነው ከላይ የተዘረዘሩ ፖለቲካዊ ሸፍጦችን በአማራ ህዝብ ላይ የመፈጸሙን የፖለቲካ በደል፣ ሲያጋፍሩ የኖሩ የአማራ ተወላጅ ሊሂቃን ጎራው የደረሰበትን ኪሳራ ሲያዩ ወደ አማራ ህዝብ ትግል ያዘነበሉ መስለው ለመታየት እየሞከሩ መሆኑን ነው። እነዚህ ግለሰቦች የአማራ ህዝብን ትግል የሚደግፉ የሚመስለውን ወቅታዊ አቋማቸውን በሚያንጸባርቁበት ጊዜ ያለፈ ጥፋታቸውን ጠብሰቅ አድርገው ከማመን ይልቅ የቀደመ ጥፋታቸውን ያስሯቸው የአማራ ተወላጅ ያልሆኑ የጎራው መሪዎች እንደሆኑ አድርገው በማቅረብ ከተወቃሽነት ለማምለጥ ሲሞክሩ መታየታቸው ወደ አማራ ህዝብ ትግል መለስ ቀለስ የሚሉት የሀይል ሚዛን አይተው ይሁን በእውነት ለአማራ ህዝብ ትግል ለማዋጣት ይሁን የሚለው አጠራጣሪ ያደርገዋል።

እነዚህ ግለሰቦች የሚሉትን ከዚህ ቀደም በአማራ ህዝብ መከራ ላይ ፊት የማዞር ጭካኔ ላይ ያደረሳቸው የአንድ ወይንም የሁለት ሰው ተጽእኖ ነው የሚለውን እምነን ብንቀበል እንኳን ሌላ ጥያቄ ያስነሳል። ይኸውም ይህን ያህል በሰው ተጽእኖ ስር የመውደቅ ፍቃደኝነት ያለው ሰው ለየትኛውም ትግል ትክክለኛ ሰው ሊሆን አለመቻሉ ነው። በመሆኑም እነዚህ ግለሰቦች ለአማራ ህዝብ ትግልም ሊታመኑ አይችሉም ማለት ነው። ይህ ሲባል ግን እነዚህ ሰዎች ስለ አማራ ህዝብ ትግል የተለወጠ አቋማችን ያሉትን በሚያንጸባርቁበት ጊዜ ይሰደቡ፣ ይብጠልጠሉ፣ ይዋረዱ ማለት አይደለም። ሲባል የተፈለገው እነዚህ ግለሰቦች ለአማራ ህዝብ ትግል ያላቸው አቋም ከቅንነት የመነጨና በእውነተኛ ጸጸት ላይ የተመሰረተ መሆኑን በተግባር እስከሚያረጋግጡ ድረስና የአማራ ህዝብ ትግል ጠንክሮ የማይቀለበስበት ደረጃ እስኪደርስ ድረስ እነዚህ ሰዎች በአማራ ህዝብ ትግል ውስጥ ወላኝ ሚና በሚጫወቱበት ቦታ ላይ መቀመጥ የለባቸውም፤ እነሱም ይህን ማሰብ የለባቸውም ለማለት ነው።

2 - ብለደንና ውካጅ ድርጅቶቹ፦

ከአሁን ጀምሮ በተለያዩ ስሞች እየተጠራ ቢመጣም ግብሩ መታዘዝ ብቻ የሆነው ብለደን የአማራን ህዝብ ትግል ሊመራ እንደማይችል የሚያከራክር ነገር አይደለም። ይህ ድርጅት ከተፈጠረ ጀምሮ በአማራ ላይ ሲሰራ የኖረውና እየሰራ ያለውን እንደ አለላ የቀላ ፖለቲካዊ ሀጢያት የሚያስተሰርይበት በቂ ጊዜ ተሰጥቶት ነበር። ድርጅቱ ግን በመታረም ፋንታ በማጥፋት እየባሰ ዛሬ የደረሰበት ደረጃ ላይ ደርሷል። ይህ ስብስብ በዋናኛ የአማራ ህዝብ ትግል እጥፋቶች ላይ (ማለትም የግዛትና የማንነት መብቶችን ማስከበር፣ ከዘር ማጥፋት/ማጽዳት ወንጀሎች ለመዳን በሚደረገው ትግል፣ “ለውጥ” የተባለውን ነገር ለማምጣት ባደረገው መዋጮ ልክ ትርጉም ያለው የፖለቲካ ስልጣን ተጋርቶ መብቶቹን ማስጠበቅን እውን በማድረግ ረገድ ወዘተ) ክህደት በመፈጸም የአማራ-ጠሉን ስርአት ጥቅሞችን በማገልገል ተጠምዶ የኖረ ነው። ብለደን እነዚህን መሰልና ሌሎች ተጨማሪ የፖለቲካ ሀጢያቶችን እንዲሰራ ያደረገው የአፈጣጠር ችግር ስላለበት ነው።

ይህን ቡድን ፈጣሪው ህወሀት ሲፈጥረው የራሱን እካል እየሰላ የሚወፍር የካንሰርነት ጠባይ ያለው አድርጎ ስለሆነ ከውልደት እስከ ሞቱ ይህን እያደረገ ይኖር ዘንድ ግድ ነው ።

የብሉይን ፈጣሪ ህወሀት ከመንበረ ስልጣን ሲወርድ ደግሞ ከህወሀት ተጠፍጥፎ በመሰራት ታናሹ ለሆነው ኦህዴድ/ኦሮሞ ብልጽግና ፈርሞ በአማራ ህዝብ ገላ ላይ ተለጥፎ የካንሰርነት ሚናውን አጠናክሮ ተጥሏል። ለኦሮሞ ብልጽግና ለማደር ፈርሞ በአማራ ህዝብ ትክኛ ላይ ደግሞ ለመፈናጠጥ እየሞከረ ያለውን የብሉይንን አዲሱ ካቢኔ የሞሉት አዲስ ምልምሎች እንደቀደምቶቻቸው ሁሉ ራሳቸውን የናቁ ውስብስብ የፖለቲካ ጨዋታን ተረድቶ መጫወት ቀርቶ በቅጡ ዜና አዳምጠው የማያውቁ የሚመስሉ፣ እበላ ባይነትን (opportunism) ብቻ ሰንቀው የመጡ የጠኔ ፖለቲከኞች፣ የአማራ ህዝብ በህይወት የመኖር መብቱን ለማስከበር የኢትዮጵያን ብሄር ብሄረሰቦችን ማስፈቀድ ያለበት የሚመስለው፣ ለየትኛው ጉዳይ ድርድር ለየትኛው ጉዳይ ትግል እንደሚያስፈልገው ለማወቅ እንደገና መወለድ ያለባቸው የሚመስሉ መሆናቸው በየሚዲያው እየቀረቡ ከሚዘገቡት አሰልጥኞች ዲስኩር መረዳት ይቻላል።

እነዚህ የብሉይን ካድሬዎች እንደ ሰው እንዴት ፖለቲከኛ መሆን እንደሌለበት ለማስተማር የተቀመጡ የሚመስሉ መሆናቸው ጸሀይ የሞቀው ነገር ስለሆነ ብዙ የሚያነጋግረን መሆን የለበትም። አሁን ላይ ወደ ሀሳቡ ገበያ መግባት ያለበት ጠቃሚ ጉዳይ ከቅርብ ጊዜ ወዲህ በብሉይን ውስጥ እየታዩ ያሉ አዳዲስ ለውጦች መርምሮ ለአማራ ህዝብ ትግል እንዲጠቅሙ ማድረግ ነው። ከእነዚህ አዲስ ነገሮች የመጀመሪያው ከባለፈው አመት አጋማሽ እካባቢ ጆምሮ የፓርቲው መካከለኛና የታችኛው የአመራር መዋቅር ባልተለመደ ሁኔታ የአማራን ህዝብ እውነተኛ ጥያቄዎች አንገቦ ኦሮሞ ብልጽግና መራሹን አስተዳደር በግልጽ መሞገት መጀምሩ ነው። የአማራ ህዝብ ትግል አሁን ለደረሰበት ደረጃ የዚህ መዋቅር አስተዋጽኦ አይጠፋበትምና ይህ አመራር ከላይኛው አመራር ተለይቶ መታየትና ላበረከተው አስተዋጽኦ እውቅና መሰጠት አለበት። ይህን ማድረግ የአማራ ህዝብ ትግል አጋሮች በመጨመር ረገድ በጎ አስተዋጽኦ ያበረከታል።

በብሔራዊ ውስጥ ከታየው አዲስ እድገት ሁለተኛ ተደርጎ የሚወሰደው ለውጥ የአማራ ህዝብ ትግል በመድፈት ይታወቁ የነበሩ ጥቂት የላይኛው አመራር አባላት ለህዝብ ትግል መጠነኛ ወገንተኝነት የማሳየት ዝንባሌ ማሳየታቸው ነው። ባልተለመደ ሁኔታ በፓርላማ ስለአማራ ህዝብ ጥያቄዎች መሞገታቸው፣ የፋሽ ትግል መፋፋሙን ተከትሎ እናንተ ናችሁ ያደራጃችሁት በሚል በብዛት ከስልጣን መወገዳቸው እንዳንዳቸው ወደ እስር ቤት መግባታቸው ለዚህ ለውጥ ፍንጭ ሰጭ ነው። እነዚህ አመራሮች ይህን አቋም እንዲይዙ ያደረጋቸው እውነተኛ ምክንያት ማወቅ አስቸጋሪ በመሆኑ የተለያዩ ግምቶች ይሰጣሉ። ከእነዚህ ውስጥ ይህን አቋም የሚያራምዱት የአማራ ህዝብ ትግል እያሸነፈ ስለሆነ የሀይል ሚዛን አይተው አሰላለፋቸውን በማሳመር የድል አጥቢያ አርበኛ ለመሆን ነው ሲሉ የብሔራዊ መኳንንት ሳይቀር ይተቻሉ። ይህ እውነት ነው ቢባልና ብንቀበለው እንኳን የሀይል ሚዛን አይተው አሰላለፋቸውን ከህዝብ ጋር ማድረግ ያልቻሉ እስከ አሰተምታቸው የህዝብ ቁስል ላይ እንጨት ለመስደድ የማሉ ብዙ ብሔራዊዎች ስላሉ አቋማቸውን የቀየሩት የተሻሉ መሆናቸው ሊጤን ይገባል። በዚህ ሀሳብ መግባባት ከተቻለ ባለቀ ጊዜም ቢሆን የህዝብ ወገንተኝነት ፍንጭ ላላዩ በጣም ጥቂት የላይኛው አመራሮችም እውቅና መስጠትና ለአማራ ህዝብ ትግል መሳካት የሚያዋጡት ነገር ካለም በሩን ዝግ አላማድረግ ያስፈልጋል።

ስለ ብሔራዊና የአማራ ህዝብ ትግል መሪነት ጉዳይ ሲነሳ ሊታለፍ የማይገባውና በጥንቃቄ ሊታይ የሚገባው ጉዳይ ብሔራዊ ስለፈጠራቸው የሲቪክ ማህበራት እና የአማራ ባለሀብቶች ጉዳይ ነው። የአማራ ምሁራን መማክርት፣ የብሔራዊ ካድሬ ወጣቶች ማህበራት፣ እንደ ጥረት/አልማ አይነት ማህበራት ከእነዚህ ውስጥ የሚጠቀሱ ናቸው። ብሔራዊ ራሱ በተጥታ የአማራን ህዝብ ለመምራት የማይችልበት ነገር ከተፈጠረ በድርድር ምክክር ስም እነዚህን ተቋማት አሰልፎ ሁለተኛ የሚወለድበትን ቀዳዳ መፈለግ አይቀርም። እነዚህ የሲቪክ ማህበራት ብሔራዊ በእምሳሌ የፈጠራቸው፣ የብሔራዊ የካንሰርነት ተፈጥሮ ያለው የፖለቲካ እንጎል ተውሰው የሚንቀሳቀሱ ነገር ግን ይህን ተፈጥሯቸውን በግልጽ የማያምኑ ናቸው።

አሁን ብዙ እየተወራለት ባለው ሃገራዊ ምክክር ላይ የአማራ ህዝብ ፖለቲካዊ ፍላጎት ይወክላሉ ተብለው በአማራ-ጠሉ ስርዓት እንደሚመረጡ ጥርጥር ያለው ነገር አይደለም። የአማራ ምሁራን መማክርት የሚባለው ማህበር አመራሮች ይህን አደገኛ ተልዕኮ ተቀብለው እየተንቀሳቀሱ እንደሆነ መረጃው አለ። እነዚህ በአማራ ምሁራን ስም የሚንቀሳቀሱ የመማክርቱ አመራሮች በብአዴን አመራርነት ለመሰየም ወረፋ የያዙ የስልጣን አራራ የሚያንቆራጥጣቸው ናቸው። የመማክርቱ አመራሮች እንዲህ ያለ አላማ ያላቸው ስዩሙ-ብአዴኖች ቢሆኑም የመማክርቱ ማህበር ሰፊው አባል ግን የአማራ ህዝብ ትግል በውል ተረድቶ የበኩሉን ለማበርከት ቁጭት አዘል ዝግጁነት ያለው ነገር ግን በእነዚህ ስዩሙ-ብአዴን አመራሮች ታፍኖ የተያዘ እንደሆነ ከሁለት አመት በፊት ደሴ ላይ በተደረገው የመማክርቱ ጉባኤ ተገኝቼ አስተውያለሁ። ሰፊው አባል እነዚህን አመራሮች ለመቀየር ያደረገው ጥረትም እንዳልተላካ መረጃው አለ። ስለዚህ የመማክርቱን ሰፊ አባል ከአመራሩ መለየትና ለአማራ ህዝብ ሊያበረክተው የሚችለውን ትግል አስተዋጽኦ እንዲያበረክት በማድረግ ላይ መታሰብ አለበት።

3 - አብንጉ

አብን የተባለው ፓርቲ የአማራ ህዝብ ችግር ለመተንተን በመሞከር ከብአዴን የተሻለ ነገር ያለው ቢመስልም በተግባር በሚያደርጋቸው ድርጊቶች ግን እምብዛም ከብአዴን የተለየ ፓርቲ እንዳልሆነ በተግባራዊ ስራው አስመስክሯል። በስልጣን ላይ ካለው የአማራ-ጠል ስርዓት ጋር በፌደራል፣ በክልልና በከተማ አስተዳደር የካቢኔ አባልነትና ሌሎች ስልጣናት በመሰየም ለመስራት በመፍቀዱ ዋናው ብአዴናዊ መልኩ ነው። በአማራ ህዝብ ላይ የሚደርሱ ዘር ማጥፋትን የመሰሉ በደሎችን በተመለከተ የላይኛው አመራር በሚያሳየው የምንገዴ እካሄድ ሳቢያ ከመካከለኛውና የታችኛው የአመራር መዋቅር፣ ከሰፊው አባል ጋር የገባበት ግጭት የመዋቅሮቹን ግንኙነት እስከመበጣጠስ መድረሱ፣ በስተመጨረሻም እንደ ብአዴን ሁሉ አብንም የላይኛው አመራር ብቻውን ተንጠልጥሎ ከአማራ-ጠሉ ስርዓት ጋር ህብረት ያደረገበት ሁኔታ ብአዴንን የሚመስልበት ሁለተኛው ተፈጥሮው ነው።

የአብን የላይኛው አመራር የአማራ ህዝብ ትግል በአውራጃዊነት፣ በወንዞችነትና በመንደርተኝነት በመከፋፈል የአማራ ህዝብ በማንነቱ ሳቢያ የገጠሙትን አንገብጋቢ ፈተናዎች እንዳይጋፈጥ ጉልበቱን የማዛል ክህደት ውስጥ መግባቱ ከብአዴን ጋር የሚመሳሰልበት ሶስተኛው ባህሪ ነው። በእነዚህና ሌሎች እውነታዎች ሳቢያ አብን የአማራ ህዝብ ትግል መምራት እንደማይችል በሰፊው መግባባት ላይ የተደረሰበት ነገር ስለሆነ በዚህ ላይ ብዙ ጊዜ መጨረስ አያስፈልገም። ሆኖም የፓርቲው ዝቅተኛ/መካከለኛ አመራርና ሰፊው አባል እንዲሁም የአማራን ህዝብ ሽምጥቦ ባለመክዳት የተሻለ ነገር ያሳዩ የላይኛው አመራር ጥቂት አባላት በተለየ ሁኔታ ማየትና የትግሉ አጋዥ ሀይል መሆናቸውን ተረድቶ በትግሉ ሰፊ ማዕቀፍ ውስጥ ማካተት ያስፈልጋል።

መሪ ከሚሰጡት ኪጫኑ የሚገባቸው ነገሮች

ስልጣን የያዘውም ያልያዘውም አማራ-ጠሉ የፖለቲካ ጎራ አማራው ተደራጅቶ የታገለ ቀን የቆመበት የፖለቲካ መራት መቅለጥ እንደሚጀምርና ራቁቱን እንደሚቀር የተረዳ ነው። ይህ ቡድን አማራው ለአንድ አላማ ቆሞ መደራጀትና መናበብ ከቻለ ሊፈጥረው የሚችለው የፖለቲካ ጉልበት እጅግ ሀያል እንደሆነም እንዲሁ አላምሮ ያውቃል። በመሆኑም አማራው እንዳይደራጅ በዘረኝነት እየወቀሰ ከማሳፈር ጀምሮ እስከማስገደድና መግደል የሚደርስ እርምጃ ሲወሰድ ኖሯል። አማራ-ጠሉ ጎራ አማራ በመደራጀቱና በመናበቡ ሊያጣው የሚችለውን የፖለቲካ ጉልበት የአማራው ሊሂቅ ከሚያውቀው በላይ ስለሚያውቀው አጥብቆ ይፈራዋል። ይህ የሚፈራው ነገር እንዳይመጣ ሌት ተቀን ሰርቶ አማራው እንዳይደራጅና እንዳይናበብ የማያሰናክሉ ስራው ሲሳካለት ኖሯል። ለዚህ የአማራ-ጠሉ ጎራ ስኬት በአማራው ሊሂቅ በኩል ያሉ ድክመቶችም አጋዥ ነበሩ።

ከእነዚህ የአማራው ሊሂቅ ድክመቶች ዋናው በአማራው መደራጀት አስፈላጊነት እምና ወደ ትግል ሜዳ የገባው የአማራ ሊሂቅ የሚያደርገው ጤናማ ያልሆነ የእርስ በእርስ ውድድር ነው።

ይህ የእርስ በእርስ ውድድር መደማመጥና መከባበርን በመጠላለፍና መዘላለፍ ስለሚተካ ከልሂቃን ውስጥ የተሻለውን ቡድን ወደ መሪነት ለማምጣት አስቸጋሪ ይሆናል። ይህም ማለት በትግል ሜዳው የገባው ልሂቅ ጤናማ ባልሆነ ውድድር መንፈስ ውስጥ የሚገባ ከሆነ ሁሉም መሪ ለመሆን መራኮት ውስጥ ስለሚዘፈቅ የተወሰኑ ብቁ መሪዎችን ማውጣትም ሆነ መቀበል አስቸጋሪ ይሆናል።

ማንኛውም የህዝብ ትግል መሪዎችና ተመሪዎች አሉት። ሁሉም ሰው መሪ፣ ሁሉም ሰው ተመሪ ሊሆን አይችልም። ይህን መገንዘብ መሪ ለማግኘት የመጀመሪያው ወሳኝ ነገር ነው። ጥሩ መሪዎች ለማውጣት ጤናማ ያልሆነ ውድድርን አስወግዶ ተመሪ የመሆን ትህትና መላበስ ያስፈልጋል። ለትግል በቂ ምክንያት ያለው ሰፊው የአማራ ህዝብ የስልጣን ጥምና የጥቅመኝነት ተግዳርቶችም አልፎ ትግሉን የሚመሩለት መሪዎች ቢያገኝ ለመመራት ዝግጁ እንደሆነ ብዙ ጊዜ በተግባር አሳይቷል። ህዝቡ ቁርጠኛ መሪዎች ከማጣቱ የተነሳ አንድ ሁለት ቀን በሚዲያ ብቅ ብሎ ስለ ብሶቱ የተናገረለትን ሊሂቅ ሁሉ መሪ ይሁኑኝ ይሆን የሚል ተስፋ ይጥልበታል። እንዳለመታደል ሆኖ ግን የአድርባይነትን፣ የስልጣን ጥመኝነትን፣ ወላዎይነትን፣ አበላባይነትን ፣ ራስ-ወዳድነትና ከሁሉም በላይ ከሃዲነትን አስወግዶ የአማራን ህዝብ ትግል ዳር ለማድረስ የቻሉ ጽኑና ታማኝ መሪዎች ማግኘት ችግር ሆኖ ተጥሏል። በዚህ ምክንያት አማራ-ጠሉ ጎራ "አማራ መሪ ስለሌለው ፍራያማና ተገዳዳሪ ትግል ሊያደርግ አይችልም" እያለ ሲጸናና ኖሯል።

የተማሪ የሰው ሀይል ያልቸገረው የአማራ ህዝብ መሪ ሊያጣ የቻለው እንዴት ነው? የሚለውን ወሳኝ ጥያቄ መጠየቅ ያስፈልጋል። ለዚህ ጥያቄ አማራ-ጠሉን ጎራ ብቻ ተጠያቂ ማድረግ የራስን ጥፋት ላለማየት መሸሽ ይሆናል። ለአማራ ህዝብ መከራ ማብቃት ለመታገል ወደ ትግል ሜዳ የወጡ አብዛኛዎቹ የአማራ ሊሂቃን እርስበርሳቸው የሚያደርጉት ጤናማ ያልሆነ ውድድርና መጠላለፍ የአማራን ህዝብ ትግል ዋገኛ አላማ እስከመርሳት የሚደርስበት ሁኔታ እንዳለ ካየሁት ተነስቼ መናገር እችላለሁ።

የወጡበት የአማራ ህዝብ የተጋረጠበትን የህልውና አደጋ የሚያክል ትልቅ ምስል አይተው በቅንነት ህዝባቸውን ለመታደግ ወደ ትግል ሜዳው የመጡ ቅን ሊሂቃን ወደ ትግሉ ከገቡ በኋላ ከገዛ የትግል አጋርቻቸው የሚገጥማቸው ውድድርና ሽኩቻ፣ መጠላለፍና መጠፋፋት ተስፋ አስቆራጭ ነገር ውስጥ ይከታቸውና ከትግሉ የመሸሽ ጉዞ ይጀምራሉ። በዚህ ሳቢያ ለትግል በከፍተኛ ተነሳሽነት መጥቶ የነበረው የአማራ ሊህቅ በውስጥ ቁርቁስ ተሰላችቶና ተስፋ ቆርጦ ከትግሉ ሜዳ ለመውጣት ይገደዳል አልያም የህብረት ትግሉን ሸሽቶ ለብቻው በመብሰልሰልና በማህበራዊ ሚዲያ ላይ ቁጭቱን በማስተንፈስ የትም የማይደርስ ደካም ይደክማል። ለዚህ ነው በአማራ ህዝብ ትግል ውስጥ ጸንቶ ከሚቆይ ይልቅ ብቅ ብሎ የሚጠፋው የበረከተው። ስለዚህ ለአማራ ህዝብ መሪ ማጣት አማራ-ጠሉን ስርዓት ብቻ ተጠያቂ ማድረግን ትቶ ወደ ውስጥ ማየትና ቶሎ ራስን ማስተካከል ያስፈልጋል።

አሁን ያለንበት ጊዜ የአማራው ሊሂቅ የነበረበትን በየምክንያቱ የመቆራቆዝ፣ በየሰበቡ የመወዳደር ገንቢ ያልሆነ መንፈስ የምናሰወግድበትና የህዝብ ስቃይ በማስቆሚያው ዋናው ጉዳይ ላይ የምንመክርበት፣ ይህን በማድረግ ረገድ የተሻሉ መሪዎችን አውጥተን በሚተልመ-ልን መንገድ ትግሉን ዳር ማድረስ የሚገባን ወቅት ነው። በዚህ ጽሁፍ መግቢያ ክፍል ላይ እንደተገለጸው የአማራ ህዝብ ትግል ከቀደመ ልማዱ ወጥቶ ትግሉን በአዲስ መንገድ ማስኬድ አለበት። ካልሆነ በር ላይ የደረሰው የህዝብ ትግል ድል-አልቦ ልፋት ሆኖ ይቀራል ማለት ነው። የቀደመው ልክ ያልሆነ አካሄድ አሁን ላይ ለመተው የሚያስገድደን ዋናው ነገር የአማራ ህዝብ ትግል ዛሬ ላይ እያስከፈለ ያለው ዋጋ እንደቀደመው ጊዜ የጥቂቶች አስርና ሞት ብቻ አለመሆኑን ነው። አሁን ላይ ትግሉ በየቀኑ በአየር በምድር በሚወርድ እሳት እንደ ህዝብ እየተጠበሰን ውድ ዋጋ የሚጠየቅበት የፍጻሜው ምእራፍ ላይ ደርሷል። ስለዚህ ትግሉ ወደ ቀደመው የእርስ በእርስ መጠላለፍና መሻኮት ለመመለስ መሞከር እሳት እየወረደ ባለው የተግባር ታጋይ ህዝብ ደም መቀለድ ይሆናል።

አሁን ያለንበት ጊዜ ተሰባስቦ፣ ተደማምጦ ፣ ከዋናው የትግሉ ግብ በመለስ ያለውን ማንኛውም ልዩነት አቻችሎ ሰፊው የአማራ ህዝብ በደሙ እየጻፈው ያለውን ትግል በፖለቲካዊ ድል መቋጨት ነው እንደ መነታረኪያ፣ መጎሻሻሚያና በሁሉ ነገር መወዳደሪያ አይደለም። በዚህ ወሳኝ ወቅት የገዛ ወንድሙን ለማራከስ የሚሰየም ሁሉ ራሱን መግዛት ካልቻለ የትግሉ ባለቤት የሆነው የአማራ ህዝብ ታገስ ሊለውና ሊገስጸው ይገባል። ሰፊው የአማራ ህዝብ በጦር አረር እየተቃጠለ መታገሉ ሳይከብደው የጦር ወላፊን የማያገኘው ልሂቅ የራሱን የእበልጣለሁ ባይነት ስሜት መግታት ሊያቅተው አይገባም። ስለሆነም በገዛ ወንድሙ ላይ የሚከፈተው የስድብ ላንቃ ሊዘጋና በውይይትና ምክክር ሊተካ ይገባል።

በአሁኑ ወቅት ሁለመናው ተጋልጦባት የቀደመ አፈናውን ለማድረግ እየተቸገረ ያለው አማራ-ጠሉ ስርዓት በአማራ ህዝብ ትግል ላይ ከሚያመጣው አደጋ የበለጠ በአማራ ልሂቃን መካከል ያለው የእርስ በእርስ ሽኩቻ ትግሉን የመጉዳት አቅሙ ትልቅ ነውና ጥንቃቄ ያስፈልጋል። ይህን አላስፈላጊ ንትርክ በማስቆም ረገድ ሰፊው የአማራ ህዝብ ትልቅ ሚና አለው። በዚህ ቀላሉ መንገድ ወንድሙን ለመስደብ የሚመጣ ሁሉ ምቹት እንዳይሰማው ማድረግ ነው። መሳደብ ፖለቲከኝነት እንዳልሆነ ሁሉን የሚያዳምጠው ህዝብ ሊናገር ይገባል። ማንም ግለሰብ ከትግል አላማ አይበልጥምና አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ መገሰጽ ያለበት ሊገሰጽ ግድ ነው።

ለትግል የወጡ የአማራ ልሂቃንን እንደ አንድ የአግር ኳስ ቡድን ብንወስዳቸው የቡድኑ አላማ ጎል አስቆጥሮ አሸንፎ መውጣት ነው። በዚህ ቀዳሚ አላማ ሁሉም ተጨዋቾች መስማማትና ለአላማው ስኬት መስራት ይኖርባቸዋል። ይህ ካልሆነ ግን “ጎልን ማስቆጠር ያለብኝ/ያለበት እኔ ወይም እኔ የምወደው ሰው ነው” ወደሚል ለጠላት ቡድን ብቻ ጠቃሚ ወደ ሆነ ዝቅታ መውረድ ይመጣል። በዚህ አይነት ለድል የማያበቃ እሳቤ ውስጥ ወደ ጫዋታ የገባ ተጫዋች የሚጋጠመው ከተገዳዳሪው ቡድን ጋር ብቻ ሳይሆን ከራሱ ቡድን አባላት ጋርም ይሆናል ማለት ነው። በዚህ አይነት ተጨባጭ ሁኔታ ውስጥ ድልን ማግኘት ቀርቶ ማሰብ ቁልነት ይሆናል።

የአማራ ህዝብ ድል እንዲያስመዘገብ ከተፈለገ ትግሉ እንዲህ ካለው እንዳይሆን የሆነ እካሄድ የጸዳ መሆን አለበት። ትግሉ እንዲህ ካለው ፍራ-አልቦ ልፈያ ለመታደግ ከታች የተዘረዘሩ ነጥቦች በውል መጤን አለባቸው።

1- የአማራ ህዝብ ትግል ለበርካታ አመታት የተጠራቀሙ አያሌ ችግሮች ያሉበት በመሆኑ እነዚህን ችግሮች ለመፍታት በርካታ ቁጥር ያላቸው መሪዎች የሚያስፈልጉት እንጂ በአንድ ወይንም ሁለት መሪዎች ጫንቃ ሊሞክር እንደማይችል መረዳት ያስፈልጋል። በአብዛኛው የአማራ ሊሂቃን ዘንድ የሚታየው የመሪነት ውድድር፣ መጠላለፍና እበልጣለሁ ባይነት መንስኤው ህዝቡ ያለበትን ፈርጂ ብዙ ችግር ካለመረዳት ትግሉ የሚፈልገው ውስን መሪዎችን ነው ብሎ ከማሰብ ነው። እንዲህ የሚያስቡ የአማራ ሊሂቃን ክራሳቸውና እነሱ ከሚወዷቸው ሰዎች ውጭ ያለ ሰው ሁሉ ወንበር የሚሻማ ተግዳሮት እንጅ እጋኻ መስሎ አይሰማቸውም። ለከን ብሎ ማሰብ ከተቻለ ግን የአማራ ህዝብ ችግር ፖለቲካዊ ብቻ ስላልሆነ የሚፈልገው የፖለቲካ መሪዎችን ብቻ አይደለም። የአማራ ህዝብ በከፍተኛ ድህነት ውስጥ ያለ ስለሆነ በአኮኖሚው መስክ ተጨማሪ መሪዎች ያስፈልጉታል። በውትድርና በጸጥታና ደህንቱ መስክም እንዲሁ በርካታ መሪዎች ያስፈልጋሉ። ሀቁ ይህ ስለሆነ መሪ ማለት አንድ ሰው ወይም ውስን ታዋቂ ሰዎች ናቸው ብሎ የማሰቡ ጥራዝ-ነጠቅ እካሄድ ሊቀርና በየመስኩ በርካታ መሪዎች እንደሚያስፈልጉ መረዳት ያስፈልጋል። በሌላ አባባል አሁን ካሉ በጣም ጥቂት የአማራ ሊሂቃን ውስጥ አብዛኛውን በስድብ፣ በማጠልሸትና በማጣጣል ቀንሶ አንድ ወይንም የተወሰኑ ግለሰቦችን ለማንገስ የሚኬደው እካሄድ የአማራ ህዝብ ከሚፈልገው በርካታ ቁጥር ያላቸው ብቁ መሪዎች ፍላጎት ጋር የሚቃረን ነው። ይህ ማለት ያሉትን መሪዎች ቀርቶ ሌላ ተጨማሪ በርካታ መሪዎች ከብዙ አይነት ሀሳብና አመለካከት ጋር ሊመጡ እንደሚችሉ መታወቅ አለበት።

ስለዚህ በጥቂት ሰዎች ራስ ተለክቶ የተሰፋው ዘውድ መሳይ ከንቱ ውዳሴ መቅረት ይገባዋል። የአማራ ህዝብ የሚታገለው ከተጋረጠበት የህልውና ስጋት ለመዳን እንጅ ማንንም ለማንገስ አይደለም። የአማራን ህዝብ ከህልውና ስጋት፣ ከፈርጂ ብዙ አንገብጋቢ አኮኖሚያዊና ማህበራዊ ችግሮቹ ለመታደግ ደግሞ የበርካታ የአማራ ሊሂቃን ተሳትፎ ግዴታ ነው።

ወደ ትግል ሜዳ ገብቶ አስተዋጽኦ ለማድረግ የሚያስፈልገው ነገር የአማራ ህዝብ በዘውግ ማንነቱ የተጋረጠበት የህልውና አደጋ መኖሩን መገንዘብና ይህን አደጋ ለመቀልበስ በማንነቱ ተደራጅቶ መታገሉ ምትክ የሌለው አማራጭ መሆኑን ክልብ አምኖ መቀበል ነው። ከዚህ በተጨማሪ የሚያስፈልገው ጉዳይ ላመነበት እውነት በምንም ሳይታሰሉ መቆም መቻል ነው። ይህንን ያሟላና በቂ የፖለቲካ ግንዛቤ ያለው የአማራ ልሂቅ ሁሉ በቻለው አቅሙ ትግሉን ይመራ ዘንድ በሩ ክፍት መሆን አለበት። በአጠቃላይ የአማራ ህዝብ ትግል ስራው ብዙና ውስብስብ ሰራተኛው ግን ትንሽ ነው። ስለዚህ ተጨማሪ ሰራተኞች ወደ መሪነቱ ጠረንጌዛ እንዲመጡ የትግል ሜዳውን ሰላማዊና መስዕብ ያለው ማድረግ እንጂ በአስጨናቂ የመጠላለፍና የመጠፋፋት፣ የመዘላለፍና የመወራረፍ መንፈስ መሙላት አላዋቂነት ከመሆኑም ባሻገር በየጥጋጥጉ ደሙ ለሚፈሰው ንጹህ የአማራ ደሀ ህዝብ አለማሰብ ነው። አሁን የሚስተዋለው ጥቂቶችን የእግዜር ታናሽ፣ ለብቻቸው በቂና ሙሉ አድርጎ የማቅረቡ የአላዋቂነት አካሄድ በአማራ ህዝብ የድል መንገድ ላይ መቆም ነው። እንዲህ ያለው እሳቤ በእጅጉ ልንታገለው የሚገባ አደገኛ አዝማሚያ ነው።

የተወሰኑ አካላትን ለማንገስ የሚደረገው ሩጫ በሰዎቹ ተክልሎ የራስን ፍላጎት እውነትም መንገድም የሆነ ብቸኛ ንጥር-እውነት የሚያደርግ የአምባገነናዊ አስተዳደር ምስረታ ዋዜማ ነው። እንዲህ ያለው እሳቤ ስንታገለው ከኖርነው የህወሀት አስተሳሰብና አሁንም እየታገልነው ካለነው ኦሮሞ ብልጽግና መራሹ አስተዳደር እሳቤ ምን ይለየዋል? ደግሞስ ብአዴንን ለህዝብ አልታገለም ብለን ስናብጠለጥል በኖርንበት በዛው እንደበታችን እንደአቅማቸው ለህዝባቸው ሊታገሉ የወጡ ሰዎችን ምክንያት እየፈለጉ ማብጠልጠል የመናገር አምርትን ከማስታገስ በቀር ምን ጥቅም ያመጣል?

2 - የአማራ ህዝብ ትግል አሁን የደረሰበት ወሳኝ ምዕራፍ ላይ የደረሰው በበርካታ ታጋዮች ፈርጆ ብዙ የትግል መዋጮ መሆኑን መረዳት ያስፈልጋል። ይህን መረዳት ከተቻለ ለትግሉ ወሳኝ ምዕራፍ ላይ መድረስ አስተዋጽኦ ያደረጉ አካላት ሁሉ በትግሉ የመሪነት ሚና ላይ መሳተፍ እንዳለባቸው ማወቁ አስቸጋሪ አይሆንም።

በተቃራኒው ለትግሉ አስተዋጽኦ ያደረጉ አካላትን በመሪነት አሳትፎ ፍላጎታቸውን ማከተት ካልተቻለ ትግሉ ድል ባገኘ ማግስት መገለል የተሰማቸው ታጋዮች ቅሬታ ለሌላ ትግል ሊያነሳሳቸው ይችላል። ይህ ደግሞ የሚፈለግ ነገር አይደለም። ከድል ማግስት የአማራ ህዝብ የሚያስፈልገው የከፋ ድህነቱን ለማሸነፍ በአሁኖሚውና ማህበራዊ መስክ መጣጣር ነው እንጂ ክፍል ሁለት ግን አይደለም። አርቆ ማስተዋል፣ የራስን ስሜት ብቻ ከማዳመጥ ወጣ ብሎ የህዝብ ችግሮች ሰፊ ባለ መንገድ ማጤን የሚያስፈልገው ለዚህ ነው። ስለዚህ መሪ የመሰየሙ ተግባር የበርካታ ሀይሎችን ይሁንታ ማገኘት የሚያስፈልገው፣ በወንድማማችነት/አህትማማችነት መንፈስ ተቀራርቦ ተመካከሮ የሚከወን ነገር እንጂ በስድብና ውረፋ የወደዱትን የሚያነግሱበት የጠሉትን የሚያሳድዱበት የአፈኞች ስልጣን እንዳልሆነ ሊጤን ይገባል።

3- ስልጣን ላይ ባለው አማራ-ጠል አስተዳደር አፋኝነት ሳቢያ በአሁኑ ወቅት የአማራ ህዝብ ትግል የህቡዕ መልክ እየያዘ መጥቷል። በዚህ ላይ ትግሉ በየአካባቢው ራሱን ባደራጀ ህዝብ የሚመራ በመሆኑ በርካታ ነገሮች ድብቅና ሚስጥራዊ ሊሆኑ ይችላሉ። ስለሆነም ማንኛውም ተንታኝም ሆነ ጋዜጠኛ የሚያውቅ ከመሰለው ነገር ውጭ የሆኑ እውነታዎች ሊኖር ይችላሉ ብሎ ሁሉን ነገር በእርግጠኝነት ከመናገር መቆጠብና እውነታዎችን ከሌሎች ለማዳመጥ ፋታ መውሰድ የአማራን ህዝብ ትግል የሚያግዝ የብልህ ተግባር ነው። በተረፈ እውነትም መንገድም እኔ በማውቀው ልክ ብቻ ነው ማለቱ ትግሉን ወደ አደገኛ ገደል የመወርወር ያህል አደገኛ ነገር ነው። የህዝብ ትግል ፍራ እንዲያፈራ አፈልጋለሁ የሚል አካል ማድረግ ያለበት ነገሮችን የማጣራት ትዕግስት ወስዶ መራት ላይ እየተሰራ ያለውን ስራ በውል አጣርቶ ጥንካሬ ድክመቱን፣ መራት የመርገጥ ጥንካሬውን ከነሰራተኞቹ ማወቅና ሁሉንም እንደ አቅሙ በስራው መጠን እውቅና መስጠት፣ ማበረታት ነው።

4 - የግለሰብ አምልኮ ተወግዶ በቡድናዊ የአመራር ዘይቤ (collective leadership) መምጣት ለትግሉ ዳር መድረስ አማራጭ የሌለው መፍትሄ መሆኑን መገንዘብ ያስፈልጋል። በኢትዮጵያ ፖለቲካ ውስጥ ህዝብን የድል ባለቤት ማድረግ እንዳይቻል ካደረጉ መጥፎ የፖለቲካችን ነቀርሳዎች አንዱ የግለሰብ አምልኮ ነው።

በእርግጥ በሀገራችን ፖለቲካ ውስጥ ከሁሉ የበለጠ ዋጋ የከፈሉ፣ በአስደናቂ ጽናት ለህዝብ ትግል ራሳቸውን የሰጡ ጥቂት ግለሰቦች አሉ። እነዚህ ሰዎች መደንቅ መከበራቸው፣ ወደ መሪነት ጠረንጴዛ እንዲመጡ መፈለጉ የራሳቸው ጠንካራ ማንነት ያጎናጸፋቸው ክብር ነውና ትክክለኛ ነገር ነው። ጥፋት የሚሆነው ወደ ስልጣን የሚመጡት ብቻቸውን ሆኖ ተከታይ መሪዎች የመሰየሙ የማንገስ የማውረዳ ስራም ብቻቸውን ይስሩት የሚለው አካሄድ ነው። እነዚህን የትልቅ ስብዕና ባለቤት የሆኑ ሰዎችን ለአመራርነት ስናጭ ሊመሩ የሚመጡት ከሌሎች ወንድሞቻቸው/ እህቶቻቸው ጋር በተለይ ከአንሱ የተለየ አይታ ያላቸውን ሰዎችን ጨምረው በጋራ የአመራርነት መንፈስ መሆን አለበት። ሌላው ትልቅ ቁም ነገር ጥሩ መሪ ማለት ታዋቂ ሰው ብቻ አለመሆኑ ነው። ሳይታወቁ ግን ሁነኛ ለውጥ ማምጣት የሚችሉ ወንድም እህቶች ሊኖሩ እንደሚችሉ ግንዛቤ መያዝ ያስፈልጋል። በተጨማሪም እኛ በጠንካራ ስብዕናቸው የምንወዳቸው ሰዎች ሰው ናቸውና ደካማ ጎን ሊኖራቸው እንደሚችልም ማሰብ ያስፈልጋል። ይህ ደካማ ጎናቸው የሚሞላው ደግሞ በሌሎች የትግል አጋርቻቸው እንደሆነ ማጤን ከስህተት ያድናል። የደም ዋጋ እየከፈሉ ግን ታዋቂ ያልሆኑ ሰዎች እንዳሉ የፋኖ ትግል ግልጽ ማሳያ ነው። ስለዚህ የአማራን ህዝብ ትግል ለመምራት ታዋቂ የሆኑም ታዋቂ ያልሆኑም ግን ለትግሉ ውድ ዋጋ የከፈሉ ወገኖቻችን ለካተቱበት እንደሚገባ ማወቅ አለብን። ትግሉ በታዋቂ ሰዎችና ጭፍርቻቸው ብቻ ይመራ የሚባል ስህተት ውስጥ ከተገባ የትግሉ መደምደሚያ የህዝብን ሁለንተናዊ ጥቅም ማስከበር ሳይሆን የግለሰብን አምባገነንነት ማዋለድ ይሆናልና ከፍተኛ ጥንቃቄ ያስፈልጋል።

የአማራ ህዝብ መሪዎች ኪኖሯቸው የሚገቡ ብቃቶች/ስብዕናዎች

የአማራ ህዝብ ትግል በሁነኛ መሪ እጦት ሲንገላታ በመኖሩ ድል ማስመዝገብ እንዳልቻለ በቀደሙት ገጾች ላይ ለመግለጽ ተሞክሯል። በዚህ ጽሁፍ መግቢያ ላይ አሁን እየጎመራ ያለው የአማራ ህዝብ ትግል የቀደሙ ችግሮቹን መቅረፍ እንጅ መሳሳት እንደማይኖርበት በጥብቅ ተገልጿል።

ትግሉ በአጭር ጊዜ ውስጥ ትክክለኛ ነገሮችን ብቻ እየሰራ መሄድ ያለበት ጊዜ የሌለው የህልውና ትግል መሆኑም እንዲሁ ሁሉንም የአማራ ታጋዮች ሊያግባባ እንደሚገባ መታወቅ አለበት። ይህን ሁሉ አሟልቶ ወደ ድል በር ሊያመራ የሚችል ትግልን እውን ለማድረግ ታዲያ ሁነኛ መሪዎች ከተጀመረው ተስፋ ሰጭ ትግል ውስጥ ማውጣት አማራጭ የሌለው ነገር ነው።

የአማራ ህዝብ ትግል ሁነኛ መሪዎች እንደሚያስፈልጉት የሚያነጋግር አይደለም። በውል ተነጋግረንበት ወደ ተግባራዊነቱ ያልተሄደበት ነገር አማራ መሪዎች ያስፈልጉታል ከማለቱ አለፍ ብሎ የቀደመ ስህተትን ላለመድገም፤ በአጭር ጊዜ ውስጥ ወሳኝ የፖለቲካ ድሎችን ለማስመዘገብ ያለ ስህተት የመጓዙን ትልቅ ሀላፊነት መውጣት የሚችሉ መሪዎች ምን ዓይነት ብቃትና ስብዕናን የተላበሱ መሆን አለባቸው የሚለውን ጉዳይ ነው። ይህ ጉዳይ በእጅጉ ሊያነጋግር ሲገባ እንደሞካ ዝም ተብሎ የታሰረ ጉዳይ ነው። ይህ ወሳኝ የትግል ምዕራፍ በመደማመጥ፣ በመግባባትና ከስሜት በራቀ ልቦና ማለፍ፣ ካልተቻለ ህዝብ ህይወቱን እየገበረበት ያለው የአማራ ህዝብ ትግል ድል ሊያስመዘገብ አይችልም። ይህን የሚፈልግ አማራ እንደማይኖር ግልጽ ነው። የማንፈልገው ነገር እንዳይመጣ ለማድረግ ታዲያ ግለሰቦችን ከመውደድ መጥላታችን ባለፈ የህዝብን ትግል እያሰብን፣ በሞት ጥላ ስር ለኖረው አሁንም በየተፈናቃይነት ሆኖ ላለው ምስኪን ህዝብ እያሰብን መጓዝ ያስፈልጋል።

መራት ላይ ያለውን የሰፊውን የአማራ ህዝብ ችግር ማሰብ ከተቻለ ህዝቡ ያለበት እጅግ ዘግናኝ ችግር ከምንፈልገው (ከምንወደው) ጋር ብቻ ሳይሆን ከማንፈልገው (ከማንወደው) አካል ጋር ሁሉ ቁጭ ብለን ስለ ህዝብ ችግር ለመነጋገር ልቦና እናገኛለን። በመሰረቱ በዚህ ጽሁፍ ላይ በአማራ ህዝብ ትግል ታማኝ እንዳልሆኑ ለመግለጽ ከተሞክረው አካላት ውጭ ያለውን የአማራ ታጋይ የምንጠላበት ምክንያት ሊኖር አይገባም ነበር። የሆነ ሆኖ የሀሳብ ልዩነት፣ አለመግባባት የሰው ልጅ ባለበት ሁሉ ሊኖር ግድ ስለሆነይህ ለምን ተፈጠረ አይባልም።

ነገር ግን ተቀራርቦ ተነጋግሮ ልዩነትን በማጥበብ በሞት ጥላ ስርና በተፈናቃዩ መጠለያ ጥላ ስር ያለውን ህዝብ ችግር መፍታት ቀዳሚ ያደረገ እርምጃ መውሰድ ይገባል። ይህን ማድረግ ካልተቻለ የህዝብ ወገንተኝነትን ማስመስከር አይቻልም።

የህዝብ ችግር ግድ ብሎት ወደ ትግል የመጣ ግለሰብ፣ ድርጅት ሆነ ሚዲያ በአሁኑ ሰዓት ማድረግ ያለበት አንገብጋቢ ጉዳይ የአማራ ህዝብ ትግል በሁኔታ መሪዎች እጅ የሚገባበትን መንገድ በአስቸኳይ ማፈላለግ ነው። በዚህ ወሳኝ ምዕራፍ ስንገዝ ለመሪነት የምናጫቸው ሰዎች ምንክይነት ብቃትና ስብዕና አጣምረው በይዙ ነው ብአደንና አብን ከሰሩት ስህተት መዳን የሚቻለው የሚለውን ማጤን ያስፈልጋል። በመሆኑም የአማራ ህዝብ ትግል መሪዎች ሊሆኑ የሚበቁ መሪዎች ሊያሟሏቸው የሚገባቸው ብቃትና ስብዕና ምን መምሰል አለበት የሚለውን ጉዳይ በተመለከተ ለውይይት መነሻ እንዲሆን ቀጥሎ ቀርቧል።

1 - የአማራ ህዝብ ትግል አስፈላጊ ያደረገ ዋነኛ ለአማራት በውክ የተረዱ፦

ከእነዚህ አላማዳት ቀዳሚው የአማራ-ጠሉ ጎራ ዋነኛ ባህሪያትን ጠንቅቆ መረዳት። ይህ ጎራ እጅግ አሳሳኝ፣ አደናጋሪና አታላይ ባህሪያትን በመጠቀም የአማራን ህዝብ ትግል ለመቀልበስ የሚሰራ ነው። እነዚህን ባህሪያት አለመረዳት ከዚህ ቀደም የመጡ የአማራ መሪዎች ዋነኛ ስህተት ነው። ይህን ስህተት የማይደግም መሪ አሁን ላይ ያስፈልጋል። ስህተቱን ላለመድገም ደግሞ የአማራ-ጠሉን ጎራ ማንነት በውል መገንዘብ ግድ ነው። ይህን የተገንዘቡ የአማራ ልሂቃን ዋና መለያ አማራ-ጠሉን ስርዓት በተመለከተ የማያወላውል አዝማሚያ የሚያሳዩና ጎራውን በመታገል ረገድ ወጥ አቋም ያሳዩ መሆን አለባቸው።

የአማራን ህዝብ ትግል አስፈላጊ ያደረገው ሁለተኛው የትግል አምድ የአማራ ህዝብ ዘውግ ተኮር ጥያቄዎች ከኢትዮጵያ አጠቃላይ ፖለቲካዊ ጥያቄዎች ለይቶ በመገንዘብ ከአጠቃላይ ሀገራዊ የፖለቲካ ችግሮች ጋር ያለውን ትስስር ሚዛን ባስጠበቀ ሁኔታ ማስኬድ መቻል ነው።

በሌላ አነጋገር የአማራ ህዝብ ትግል ቀዳሚ አላማው የአማራ ህዝብ በዘውጋዊ ማንነቱ ብቻ የተጋረጠበትን የህልውና ስጋት በዘውጋ ተደራጅቶ መቀልበስ ነው። እንደ ሀገር ያለብንን ፖለቲካዊ ምስቅልቅል ለመፍታት በመጀመሪያ አማራው በህይወት መኖር አለበት። ቀጥሎም አማራው በሀገሩ ፖለቲካ ውስጥ ታሪካዊ ቦታውንና ግዝፈቱን በሚመጥን ደረጃ ወሳኝ ሚና የሚጫወትበትን ሁኔታ መፍጠር ነው። እነዚህን ድሎች ካስመዘገበ በኋላ የሀገራችንን የፖለቲካ ቀውስ ለመፍታት ከሌሎች የኢትዮጵያ ወንድም/አህት ህዝቦች ጋር በመምከር ለሁሉም የምትመች ኢትዮጵያን ለመፍጠር ይሰራል። የአማራ ህዝብ ትግል ቅደም-ተከተል ይህን የሚመስል ሲሆን ነው የአማራን ህዝብ ዘውግ ተኮር ጥያቄዎችና ከነባራዊ ሀገራዊ የፖለቲካ ፈውስ የማምጣቱ ነገር ተመጣጣኝ የሚባለው። በአሁኑ ሰዓት የአማራን ህዝብ ትግል የሚመሩ መሪዎችን ስንሰይም ይህን የትግል ቅደም-ተከተልና የማመጣጠን ነገር በውል የተገነዘቡ መሆናቸውን እርግጠኛ መሆን አለብን።

ሦስተኛው የአማራ ህዝብ ትግል አምድ የአማራን ህዝብ ዘውግ ተኮር ጥያቄዎች ጠንቅቆ ማወቅ ነው (እነዚህ ጥያቄዎች ለማብራራት ሌላ ሰነድ እያዘጋጀሁ እያለ እስር ስለቀደመኝ ለህዝብ ማድረስ አልቻልኩም። ሆኖም በእነዚህ ጉዳዮች ላይ የተባራራ ነገር ለማቅረብ የቻልኩትን ሁሉ አደርጋለሁ።) የአማራ ህዝብ ዘውግ ተኮር ጥያቄዎች በርካታ ቢሆኑም በእኔ አረዳድ በሰራው ለሁለት ከፍተኛዎቹሁ። ይኸውም፦

1- የህልውና ጥያቄዎች

2- የፍትህ ርትዕ ጥያቄዎች

ይህ የአንድ ሰው አረዳድ ስለሆነ እንደ ሁኔታው ሊሰፋም ሊጠብም መቻሉ የሚጠበቅ ሆኖ የአማራን ህዝብ ዘውግ ተኮር ጥያቄዎች ጠንቅቆ መረዳት ገን ትግሉን ከሚመሩ መሪዎች የሚጠበቅ ነገር ነው።

2 - የትግል ፍጥነት-ካርታና ትንታኔ በጽሁፍ ሰንደው ማቅረብ የሚችሉ

በሀገራችን የተሻለ ፖለቲካዊ ስርዓትን ለመፍጠር የተደረጉ ትግሎች ለድል ያልበቁበት ዋናው ምክንያት ትግሎቹ የተደረጉት ወይ ከሁነኛ ትንታኔ በፊት ነው። አልያም እንደ 1968ቱ የህወሀት ማኒፌስቶ ባለስንኩል ትንታኔ ላይ ቆመው የተደረጉ ትግሎች በመሆናቸው ነው። የባሰበት ደግሞ እንደ ደርግ ለደመወዝ ጭማሪ የታለመ የወታደር ትግል ስተት አድርጎ ቤተ-መንግስት እስከሚያስገባ ድረስ ያደረሰ ትግልና የታጋዩ ሙሉላለፍ አባዜ ነው። የሆነ ሆኖ የሀገራችን ፖለቲካ አድርጎታል ያደረገው የተከፈለው መስዋትነት አንሶ ሳይሆን መስዋት የሚከፈልለት ትግል ምክንያትና ግቦች በውል ተንትነው። በጽሁፍ ተሰንደው ለሰፊው ታጋይ/ህዝብ ከመድረሳቸውና በልዩና ከማደራቸው በፊት መስዋትነቱ መቅደሙ ነው። የአማራ ህዝብ እንዲህ ካለው የፖለቲካ እዙሪታችን እንዲላቀቅ ከተፈለገ ይመሩናል ብለን ተስፋ የምናደርግባቸውን ወገኖች ለሰፊው ህዝብ የሚያቀርቡት የነባራዊ ሁኔታ ትንታኔ ይዘው ሊመጡ ያስፍልጋል። ይህ ተጠባቂ የነባራዊ ሁኔታ ትንታኔ የአማራ ህዝብ ዘውግ ተኮር ጥያቄዎች ከነባራዊ፣ ከሀገራዊ፣ ከተጠናዊ፣ ከአህጉራዊ፣ ከመካከለኛው ምስራቅ፣ ከምዕራባዊያን/ምስራቃዊያን የፖለቲካዊ ሁኔታ አንጻር የተቃኙ፣ ጠላት የሚቀንስና ወዳጅ የሚያበዛ መንገድን በመከተል፣ የአማራ ህዝብ ትግል ለኢትዮጵያ ሀገራ-መንግስት ቀጣይነትም ሆነ ቀደም ብለው ከተዘረዘሩ የፖለቲካ ሀይሎች ሁነኛ አጋር ሊሆን እንደሚችል አድርጎ ማቅረብ የሁነኛ መሪዎች ሃላፊነት ነው። ስለሆነም ይመሩን ዘንድ የምናስባቸው ግለሰቦች ይህን የማድረግ ብቃት እንዳላቸው መመርመር ያሻል።

በተጨማሪም መሪዎቻችን እንዲሆኑ የምንሻቸው ወገኖች የሚያመጡት ትንታኔ የአማራ ህዝብ ፖለቲካዊ ብቻ ሳይሆን ኢኮኖሚያዊ፣ ማህበራዊና ባህላዊ ችግሮችን ሁሉ ተንትነው የመፍትሄ አቅጣጫዎችን የማመንጨት አቅም ያላቸው መሆን አለባቸው።

በእነዚህና ሌሎች ጉዳዮች ላይ ትንታኔ ያቀረቡ መሪዎቻችንን በመቀጠል እነዚህን ችግሮች ለመፍታት እየተደረገ ያለው ትግል የሚጓዙባቸውን ፍኖቶች ከጊዜ ርዝመትና ከትግል ስልት አንጻር ወደጊዜ መሄድ እንዳለበት የሚያመለክት የትግል ፍኖተ-ካርታ ማቅረብ የሚችሉ ቢሆን ወደ ድል የሚደረገውን ጉዞ ያፋጥነዋል።

መሪዎቻችን የትግል ትንታኔና ፍኖተ-ካርታ እንዲያቀርቡ የምንጠይቅበት በሁለት አበይት ምክንያቶች ነው። የመጀመሪያው ቀድሞ ትንታኔ መስራትና ትግሉ የሚሄድበትን ፍኖት ማወቅ ትግል እንዲሰምር የሚያደርግ ዋነኛው ጉዳይ በመሆኑ ነው። በተቃራኒው ያለሁነኛ ትንታኔና ፍኖተ-ካርታ የሚደረግ ትግል ወደ ባለ ችግር ሊከት እንደሚችል ከተግባራዊ የፖለቲካ ታሪካችን የተረዳነው ነው። የ1960ዎች ትውልድ ድል-አልቦ ትግል፣ የህወሀት የ17 ዓመት ትግል አሁንም የብልጽግናአስፈሪ ጉዞ የዚህ ታሪካችን ምሉዕ ምስሎች ናቸው። እነዚህ ታሪካዊ ስህተቶች ላለመድገም መሪዎች የሁኔታ ትንታኔያቸውን ይዘው መገኘት አለባቸው። ትንታኔ ያደርጉ ዘንድ ከመሪዎቻችን የምንጠብቅበት ሁለተኛው ምክንያት ለትግል ያላቸውን መሰጠት፣ መረዳትና ቁርጠኝነት የምንሰከብት ስለሆነ ነው። በዚህ ቅደም ሁኔታ መሪዎቻችንን የምንሰከብ ከሆነ አላማ ያለውን ከሌለው፣ የድንገቴ-ታጋዩን ከሁነኛው ለመለየት ያስችላል። እና እንደተመሪ እንዲህ ያሉ መሪዳትን፣ መሰጠትንና ቁርጠኝነትን የሚጠይቁ ቅድመ-ሁኔታዎችን ለመሪዎቻችን እንዲያሟሉ የምንጠብቅና የምንጠይቅ ከሆነ ወደ አመራርነት ከተመጣ በኋላ የሚኖሩ ክህደቶችና ሌሎች አላስፈላጊ ድርጊቶችን መቀነስ ይቻላል። አገራችንንም መሪነት ስክነት፣ ብቃትን፣ መሰጠትንና ቁርጠኝነትን የሚጠይቅ እንጅ በተንደርደር መጥተው የሚፈናጠጡበት ቀላል ነገር እንዳልሆነ ማስገንዘብ እንችላለን። ከሁሉም በላይ ትግላችን በገዛ መሪዎቹ እንዳይከላሽ ማድረግ እንችላለን።

የትግል ሁኔታ ትንታኔና ፍኖተ-ካርታ በመሪዎች ይቅረብ ሲባል የአማራ ህዝብ ትግልን በአሁኑ ወቅት እየመሩ ያሉ ተዋንያን ብዙ ስለሆኑ በቁጥር በርካት ያሉ ትንታኔዎችና ፍኖተ ካርታዎች እንዲቀርቡ ይጠበቃል።

ግን የትና ማን ባመቻቸው መድረክ ነው የሚቀርቡት የሚለው ጥያቄ እንደሚመጣ እሙን ነው። ይህን የማድረጉ ሀላፊነት በአማራ ህዝብ ትግል ላይ ትኩረት አድርገው የሚሰሩ ሚዲያዎችና የአማራ ምሁራን ነው። ይህን የሚያደረግ የአማራ ታማኝ ምሁራን፣ ታላላቅ ግለሰቦች ያሉበት ቡድን መቋቋም አለበት። የአማራ ህዝብ ትግል በብዙ የተበጠሰሱ ተዋንያን መመራቱ የሚያሳስባቸው በርካታ የአማራ ምሁራንና ታላላቅ ግለሰቦች እንዳሉ እሙን ነው። እነዚህ ሰዎች እርስ በእርስ ተፈላልገው፣ የአማራ ታጋዮችን አፈላልገው ለትግሉ ዳር መድረስ የሰነቁትን የሁኔታ ትንታኔና ግብ ለእነሱ አይነት ታጋዮች አቅርበው በመጨረሻ የሁሉንም ትንታኔ ጨምቆ የያዘ የትግል ትንታኔና የትግሉ መሪዎች ማዋለድ ይቻላል። ይህ የሚሆነው ታዲያ ሁሉም ታጋዩ አስፈላጊ ነው፣ ረዳት ወንድም ነው ብሎ ማሰብ ሲቻል ብቻ ነው። በአማራ ህዝብ ትግል ላይ የሚሰሩ ሚዲያዎች በተለይ ይህን ልቦና ሊላበሱ ያስፈልጋል። ሚዲያዎቹ እዚህ ከፍታ ላይ መድረስ ከቻሉ የተለያዩ የአማራ ህዝብ ትግል ተዋንያንን በማሰባሰብ የማወያየቱንና ወደ አንድነት የማምጣቱን መድረክ ለምሁራኑና ታዋቂ ግለሰቦች ቡድን ማመቻቸት ይችላሉ። ይህን ማደረግ ከተቻለ ብቻ ነው የህዝባችን ትግል ድል ማስመዝገብ የሚችለው።

3 - በድርድር መድረክ የአማራን ህዝብ ጥቅም ማሰከበር የሚችኩ

የአማራ ህዝብ ትግል የሚቋጩው በፖለቲካዊ ድርድር መሆኑ ለማንም የተሰወረ አይደለም። ድርድሩ በዋናነት ስልጣን ከያዘው አማራ-ጠል ስርዓት ጋር ቢሆንም ትግሉ ዓለም አቀፍ የዲፕሎማሲ ማህበረሰብን፣ እንደ አሜሪካና አውሮፓ/አፍሪካ ህብረት ያሉ ወሳኝ ቡድኖችንም ከአደራዳሪነት እስከ ታዛቢነት ሊያሳትፍ ይችላል። የአማራ ህዝብ ትግል እንዲመሩ የሚታጩ መሪዎች ታዲያ እንደዚህ ባሉ መድረኮች የአማራን ህዝብ ጥቅም ማስከበር የሚችል የፖለቲካ ድርድር የማድረግ ልምዱና ብቃቱ ሊኖራቸው ይገባል። እንዲህ ያለ ስኬታማ ድርድር ለማድረግ በተራ ቁጥር አንድ እና ሁለት ላይ የተጠቀሱት ብቃቶች አስፈላጊ ናቸው።

ይህም ማለት የህዝቡን ጥቅም የሚያስከብር ድርድር ለማድረግ የአማራን ህዝብ ጥያቄዎች ጥርት ባለ ሁኔታ መገንዘብ እና ከሀገራዊ፣ ቀጠናዊ፣ አህጉራዊ፣ እና አለማቀፋዊ ተጨባጭ ሁኔታዎች ጋር እያሰናሰሉ ጠላትን በሚቀንስ ሁኔታ መንቀሳቀስ የሚችሉ መሪዎች ማለት ነው። እዚህ ላይ ሳይጠቀስ መታለፍ የሌለበት ጉዳይ እንደ አሜሪካና አውሮፓ ህብረት ያሉ ሀያላን መንግስታት የአማራን ህዝብ ትግል አይደግፉም በሚል በአማራ ሊሂቃን ዘንድ በሰራው የሚነገረው ሀሳብ ነው።

እነዚህ ሀያላን መንግስታት እስከ ዛሬ ድረስ በአማራ ህዝብ መከራ ላይ፣ ፊታቸውን ማዞራቸው እውነተኛ ቢሆንም ይህን ያደረገው ግን እነሱ የአማራን ህዝብ ትግል ስለማይወዱ ሳይሆን የአማራ ህዝብ ትግል ከእነሱ የፖለቲካ ፍላጎት ጋር ያለውን አወንታዊ መስተጋብር ነቅሶ እውጥቶ በሚፈለገው መጠን የሚያስረዳ መሪ በአማራው ሊሂቃን ዘንድ ስላልተገኘ ነው። በጣም በቀላሉ የአማራ ህዝብ ትግል ከኢትዮጵያ ሀገራዊ-መንግስት ቀጣይነት ጋር የማይጣላ ይልቁንም ኢትዮጵያን የማስቀጠል ሀላፊነት እንዳለበት የሚረዳ እንደሆነ ሳይታክቱ ማስረዳት ቢቻል ሀያላን መንግስታት ኢትዮጵያ በአፍሪካ ቀንድ ያላት የመሪነት ሚና እንዲቀጥል ከመፈለጋቸው ጋር የሚጣጣም ስለሆነ የአማራን ህዝብ ትግል የሚጠሉበት ምክንያት የለም። ምዕራባዊያኑ ሀገራት ይህን በመጠነ-ም ቢሆን የሚረዱት ቢሆንም የአማራን ህዝብ ትግል ሲደግፉ ያልታዩት አሁን ላይ እየተመዘገበ እንዳለው አይነት ድል የሚያመጣ ጠብሰቅ ያለ ትግል በአማራው በኩል ስላልተደረገ ነበር። በአጭሩ ትግሉን በማስተዋል የሚያደርግ፣ አላማውን የሚያውቅ፣ የተቀናጀ የትግል ስልት የሚከተል ጠንካራ ትግል በአማራው ዘንድ ከተደረገ ምዕራባዊያኑ ትግሉን የማይደግፉበት ምክንያት የለም፣ ምዕራባዊያን የማይደግፉትና ጆሮ የማይሰጡት ጠንካራ ላልመሰላቸው ትግል ብቻ ነው። በተቀረ ከአሸናፊ ጎን የመቆም ችግር የለባቸውም።

የአማራ ህዝብ ትግል አሁን የደረሰበት ደረጃ ደግሞ ታዕምር በሚመስል ሁኔታ በአጭር ጊዜ ውስጥ ትልቅ ድል እያስመዘገበ ያለ ጠንካራ ትግል ነውና የምዕራባዊያንን ጆሮና ቀልብ እየሳበ ነው።

የሚቀረው ይህን በጎ አጋጣሚ ተጠቅሞ ዲፕሎማሲያዊ ድል ማስመዝገብ የሚችሉ ተደራዳሪ መሪዎችን ከትግሉ ውስጥ ነቅሶ ማውጣት ነው። ይህን ለማሳካት ለአማራው ህዝብ የሚታገሉ ሀይሎች ሁሉ ተሰባስበው መምክር አለባቸው።

4- የአማራን ህዝብ ብዝሃ ፍላጎቶች የሚረዱ ባለፉት ከሰላሳ አመታት ዘለግ ላሉ ጊዜያት የአማራ ህዝብ በከፋ የሰብዓዊ መብት ጥሰትና የህልውና አደጋ ውስጥ በመቆየቱና እነዚህ በደሎች ደግሞ እጅግ በጣም በአስቸኳይ ሊቆሙ እንደሚገባ በአማራ ህዝብ ትግል ውስጥ ተደጋግሞ ይነሳሉ። ሆኖም የአማራ ህዝብ ጥያቄዎችና ፍላጎቶች ከህልውና፣ ከሰብዓዊ መብት፣ ከፖለቲካዊ ጥያቄዎች በዘለለ የኢኮኖሚም፣ የማህበራዊም፣ የባህልም፣ የግዛት አንድነትም፣ በውስጠ-ክልል (መልካምድራዊ ፣ ተፈጥሮ ሀብታዊ፣ ባህላዊና ሀይማኖታዊ) ብዛሃነት ላቢያ የሚነሱ የተለያዩ ፍላጎቶች፣ ተስፋዎችና ስጋቶች አሉ። እነዚህን ሁሉ ፈርጆ ብዙ ፍላጎቶች በጥናት በተደገፈ ሁኔታ አጠኖ፣ በክልሉ ውስጥ የሚገኘው ህዝብ ሁሉ እኩል ተጠቃሚነት፣ ተመሳሳይ ራዕይና የጠበቀ መስተጋብር ኖሮት በአማራነት ህብረት አብሮ የሚቆምበትን መንገድ መተለም ከመሪዎች ይጠበቃል። ከአማራነት ባነሰ የሚደረግ ህብረት ውጤቱ ውድቀትና ተነጥሎ መመታት እንደሆነ የተረዱ፣ ህዝቡንም በዚህ ቅኝት ማሰባሰብ የሚችሉ መሪዎች ያስፈልጋሉ።

5 - ከግዜ ሰብዓዊ ግንባታ፣ ከእኔነት (ego centric) ሰሜት የራቁ

ላለፉት ረጅም አመታት የአማራን ህዝብ ስቃይ ለማስቆም የተደረጉ ትግሎች ትልቁ ተግዳሮታቸው በአንዳንድ መሪዎቻቸው ዘንድ የሚታየው የኔነት ስሜትና የግል ስብዕናን ከህዝቡ ትግል አላማዎች አስበልጦ ማየት ነው። ለዚህ ጥሩ ምሳሌ የሚሆነው በአብን የላይኛው አመራሮች መካከል ኸእኔ የበለጠ አንተ በአማራ ህዝብ ዘንድ ተወደድክ" በሚል ምክንያት የሚደረገው ንትርክ በወለጋ ምድር በአማራ ህዝብ ላይ ሲደረግ ከነበርው የዘር ማጥፋት ወንጀል በልጦ አብዛኛውን የስራ አስፈጻሚ ስብሰባ ጊዜና ጉልበት ሲወስድ የነበረበት አላዋኝ ክስተት ነው።

በየጫካው እየታረደ የሚጣልን ህዝብ በደል ለማስቆም የመሪነትን ታሪካዊ ሀላፊነት የተረከበ ቡድን ስለ ራሱ ስም፣ ክብር ወዘተ መጨነት ያለበት አልነበረም። ከህዝብ ትግል አስበልጦ ስለ ራስ ዝናና ክብር የሚጨነቅ መሪ የመጀመሪያ ስራው ከጓዶቹ ጋር የሰምና የክብር ውድድር ውስጥ መግባት ነው። ለዚህ ራሱ በፈጠረው ውድድር የሚበልጠው ሰው ያለ ከመሰለው ትግሉ ከቆመለት ህዝብ ባላጋራ ጋር መሆኑ ይቀርና ከገዛ ጓዱ ጋር ይሆናል። በዚህም ምክንያት ተደማምጦ፣ ተመክኮሮ ለህዝብ ጥቅም የመስራቱ ነገር ውሀ ይበለዋል። በጣም አስቸጋሪው ነገር ደግሞ ዋናው የንትርክ ምክንያት የዝናናና የክብር ውድድር ጉዳይ ሆኖ ሳለ ይሄው ዋና ምክንያት በግልጽ አይነገርም። ስለዚህ ሌላ እውነት ያልሆነ ምክንያት የጠብ መንስኤ ሆኖ ይቀርባል። የተደበቀ በሽታ መድሀኒት የለውምና መፍትሄም አይመጣም። በእብን ሁኔታ ይሄው ምክንያት ተደርጎ የሚቀርበው ሀሰተኛ ምክንያት መንደርተኝነትና ጎጠኝነት ነበር።

በአማራ ማንነቱ እየተሳደደ ላለው ህዝብ ሊታገል የመጣው የመሪዎች ቡድን አንዱ የአማራ መንደር ለሌላኛው ጠላቱ እንደሆነ አድርጎ በማቅረብ በአመራሩ መካከል የማይታረቅ ግን ደግሞ አይረቤ የጠብ ግድግዳ ይገነባል። በዚህም አይቆምም በርካታ ተከታዮችን ሁሉም በየፊናው መንደሩን/ጎጠን ተገን አድርጎ ያሰልፋል። በጎላም የህዝብ ትግል ተረስቶ ትግሉ ራሳቸውን በአጉሊ መነጻር በሚያዩ መሪዎች መካከል ይሆናል። የአማራ ህዝብ በዚህ በመሪዎች ያልተገራ የሰብዕና ግንባታና የእኔነት ስሜት ምክንያት ውድ ዋጋ የክፈለ ህዝብ ነው። በዚህ ጽሁፍ መንደርደሪያ ላይ ደግሞ የአማራ ህዝብ ትግል ከዚህ በጎላ ስህተት መድገም የለበትም የሚለው የትግሉ መርህ እንዲሆን በተጠቀሰው መሰረት አሁን ያለውን የአማራ ህዝብ ትግል የሚመሩ መሪዎች ለህዝብ መቆም የሚቻለው ራስን ከአሸነፉ በጎላ እንደሆነ የተረዱ መሆን አለባቸው።

6 - የትግኤ ሰነ-ምግባሮችን የተካበሱ

የአማራ ህዝብ ትግል ስኬት እንዲርቀው ካደረጉ ምክንያቶች አንዱ ትግሉን ለመምራት ወደ ፊት ከመጡ መሪዎች ጠንካራ የትግል ሰነ-ምግባር የሚጎድላቸው በርካት ስለሚሉ ነው።

ከእነዚህ የስነ-ምግባር ጉድለቶች ቀዳሚው የህዝብን ትግል በቀላላ ሁኔታ፣ በሹመት ሽልማት ቅደም ተከተል አላልፎ ለአማራ-ጠላ ስርዓት መሸጥ ነው። ሁለተኛው ብልሹ ስነ-ምግባር መሪ በሆኑ ማግስት የህዝብ እውነትኛ ጥያቄዎችን ችላ በማለት የራስን ህዝብ በሚያቃልሉና በሚያንገጥሙ ቃላት መወረድ፣ አልፎ ተርፎ ቆምንልህ ከሚሉት ህዝብ ጋር እልህ መጋባት ነው። በሶስተኛነት ደረጃ የሚመጣው የህዝብን ትግል መምራትን እንደ ኑሮ መደገሚያ ስራ መመልከት፣ በትግሉ ስም የሚሰበሰቡ ሁለትን ለግል ጥቅም ማዋል፣ የጥቅም ቡድንተኝነት በመፍጠር ሁለትን ማባከን፣ መስናና ንቅዘትን እንደ ብልጥነት መቁጠር። ሌላው የስነ-ምግባር ችግር ከትግል ጓዶች ጋር ሊመጣ የሚችልን የሀሳብ ልዩነት ከየግል ጠብ ድርጊት በመቁጠር ስም የማጥፋት፣ የመጠላለፍና የጠላትነት ስሜት ማዳበር ነው። እነዚህ ችግሮች የአማራ ህዝብ ትግል በእጅጉ የተፈተነባቸውና በተደጋጋሚ የወደቀባቸው በመሆናቸው አሁን ላይ የሚፈለገው ካለፈው የተማረና ራሱን በስነ ምግባር ያነጸ የመሪዎች ስብስብ ነው።

ከላይ ለመግለጽ የተሞከሩት የሁነኛ መሪ ችሎታ/ባህሪያት በዚህ ጽሁፍ መጀመሪያ “መግባቢያ” በሚል ርዕስ ስር ከተቀመጡት ሦስት የትግል መርሆዎች አንጻር ነው። እነዚህ የትግል መርሆች ያስፈለጉበት ምክንያት ከወትሮው የድንገርግር መንገድ በተለየ ሁኔታ እየተደረገ ያለውን የአማራ ህዝብ ትግል ወደ ፖለቲካዊ ድል መቀየሩ ምትክ የሌለው ነገር በመሆኑ ለዚህም ሁነኛ መሪዎች መገኘታቸው ምትክ የሌለው መፍትሄ በመሆኑ ነው። የሚፈለገው ሁነኛ የመሪዎች ስብስብ ደግሞ አሁን የአማራ ህዝብ ትግል ያስመዘገባቸውን የድል መንገዶች ሁሉ በፍጥነት ለአማራ ህዝብ ዘላቂ የፖለቲካ ጥቅም ማዋል የሚችል መሆን አለበት። እንዲህ ያሉ ሁነኛ መሪዎች ከማፍራቱ አኩል ጥሩ ተመሪዎች፣ ደጋፊዎችና አባላት የማፍራቱ ጉዳይም አኩል

ጥሩ መሪዎች እነማን ናቸው-

የአማራ ህዝብ/ሊሂቅ በአጠቃላይ ሊባል በሚችል ደረጃ የኢትዮጵያዊ ብሄርተኝነቱ ጎራ ደጋፊ ብቻ ሳይሆን የጀርባ አጥንት ሆኖ እየኖረ ነው።

በመሆኑም የአማራ ህዝብ በዘውግ ማንነቱ ሳቢያ የመጡበትን ግልጽና ጋህድ አደጋዎች ለመመከት በአማራ ማንነቱ ተደራጅቶ የሚያደርገው ትግል ሁነኛ መሪም ሆነ ተከታይ ሳይኖረው ዘመናት ነጉደዋል። በሌላ አነጋገር የኢትዮጵያ ብሄርተኝነቱ ጎራ የአማራ ንቅናቄ ጸኑ ተከታይም ሆነ ሁነኛ መሪ እንዳይኖረው ትልቅ ግርዶሽ ጥሎ ቆይቷል። ሆኖም የአማራ ህዝብ በማንነቱ ምክንያት የተቃጠበትን የህልውና አደጋ በኢትዮጵያዊ ብሄርተኝነት ጎራ ተሰልፎ መግታት እንደማይችል ሰፊ መግባባት ከተደረሰበት ክቅርብ ጊዜ ወዲህ ግን መሪም ሆነ ጸኑ ተከታይ የማፍራቱ ነገር ተስፋ ሰጭ እድገት አሳይቷል።

ይህ አበረታች እድገት ግን በቂ አይደለምና ትግሉ ዳር እንዲደርስ ከመሪዎች የሚጠበቀውን ችሎታና ስብዕና ባወሳገበት መንገድ ከተመራው ተከታይ ህዝብ የሚጠበቀውንም ማየት ያስፈልጋል። ወደዚህ ዝርዝር ከመግባታችን በፊት ግን “ተመሪ/ተከታይ” የሚለው ቃል የሚያመለክተው የትግሉ አላማ ተከታይነትን እንጅ ግለሰብ መሪዎችን እንዳልሆነ አጽንዖት መስጠት አወዳለሁ። ይህ ማለት ግለሰብ መሪዎችን የምንከተለው የትግላችን አላማ በትክክል አንግበው እስከሄዱ ድረስ ብቻ ነው ማለት ነው። ስለዚህ መሪ ግለሰቦች የመሪነት ማማ ላይ ወጥተው ተከታይ ሊኖራቸው የሚችለው ያንገቡትን አላማ በኩር አጥብቀው እስከያዙ ብቻ ነው። በተረፈ በህዝብ የትግል አላማ ላይ ችልተኝነት እያሳዩ ዝም ብላችሁ ተከተሉኝ ማለት ግለሰባዊ አምልኮ አድርጉልኝ ማለት ስለሚሆን ልክ አይሆንም። ባጭር አነጋገር መሪ እና ተመሪን ህዝብ አያይዞ የሚያቆየው የትግል አላማ ነው። የትግሉን አላማ ማክበሩ ከሁለት በአንዱ (በመሪም ሆነ በተመሪ) ዘንድ በቸልታ መታየት ከተጀመረ የመሪ እና የተመሪነት ጉዳይ ጥያቄ ውስጥ ይገባል ማለት ነው። የመሪ እና የተመሪን ትርጉም እዚህ ላይ እንግታውና ወደ ዋናው ነጥባችን ስንመለስ ከጥሩ መሪ የሚጠበቁ ችሎታና ስብዕናዎችን እንመልከት።

መሪ የሚወጣው ከተመሪው ሰፊ ህዝብ ውስጥ መሆኑ የሚያከራክር አይደለም። በመሆኑም አንድ ትግል ጥሩ መሪዎች እንዲያገኝ ጥሩ ተመሪዎች ሊኖሩት ይገባል።

ጥሩ መሪ ለመሆን በመጀመሪያ ጥሩ ተመሪ ሆኖ መቆየት ያስፈልጋል። ጥሩ ተመሪ ምን ዓይነት ባህሪያት ይኖሩታል የሚለው ወሳኝ ጥያቄ ነውና እሱን ወደ ማየቱ እንለፍ።

1 - ትግዡን እስፈካጊ ያደረጉ ምክንያቶችን (causes) ጠንቅቆ ማወቅ

የአማራ ህዝብ በዘውጉ ተደራጅቶ መታገሉን አማራጭ የሌለው መንገድ ያደረጉ ምክንያቶችን ጠንቅቆ መረዳት ዋነኛው ከተመራው ህዝብ የሚጠበቅ ጉዳይ ነው። ይህን ነገር ጠንቅቆ መረዳት ከተለያዩ ጎራዎች የሚመጡ ተግዳሮቶችን ተቋቁሞ ወደ ትግሉ አላማ ብቻ ለመገስገስ ይረዳል፤ ከሁሉም በላይ በኢትዮጵያ ብሄርተኝነቱና በአማራ ዘውግ ተኮር ንቅናቄ መሀል ያለውን አካሄድ በሚዛናዊ መንገድ ለማስኬድ ይጠቅማል። የአማራን ህዝብ ዘውግ ተኮር ጥያቄዎች ጠንቅቆ ለመረዳት ደግሞ በአማራው ህዝብ ትግል ላይ ትኩረት አድርገው የሚሰሩ ሚዲያዎችን ቋሚ በሆነ ፍላጎት መከታተል፣ የሚጻፉ ጽሁፎችን፣ ሰነዶችንና መጻሕፍትን ስራዬ ብሎ ማንበብ ያስፈልጋል። አንድ ትግል ዳር የሚደርሰው በተከታዮች ለትግሉ የመሰጠት ጥንካሬ ነው። ለትግል የመሰጠት ጥንካሬ የሚመነጨው ደግሞ ስለ ትግሉ ባለ ግንዛቤ ስለሆነ ግንዛቤን ማዳበር ዋነኛው የጥሩ ተከታይነት መለያ ነው። ግንዛቤን ለማዳበር ደግሞ በአማራው ትግል ወዳጆች ብቻ ሳይሆን በተገዳዳሪው አማራ-ጠሉ ጎራ በኩል የሚተላለፉ ሚዲያዎችን፣ የሚጻፉ ጽሁፎችን ሁሉ ተከታትሎ ማንበብ፣ የውይይት መድረኮችን እዘጋጅቶ በይዘታቸው ላይ መነጋገር ሁሉ ያስፈልጋል። ከዚህ አንጻር የአማራ ህዝብ ትግል ደጋፊ ሆነ መሪዎች ያለባቸውን ክፍተት ለመገመት እንዳንድ ነጥቦች እናንሳ። በአማራ ህዝብ ትግል ታሪካዊ ዳራ ውስጥ የዋለልኝ መኮነን ጽሁፍ በስፋት የሚነሳ ጉዳይ ነው። ሆኖም የዋለልኝን ጽሁፍ ጊዜ ወስዶ አንብቦ አሁን ካለው የአማራ ህዝብ ትግል አንጻር ለመቃኘት የሚሞክረው የአማራ ልሂቅ ምን ያህሉ ነው። የዋለልኝ ጽሁፍ በእንግሊዝኛ ቋንቋ የተጻፈ በመሆኑ የእንግሊዝኛን ቋንቋ አንብቦ መረዳት ለሚያዳግተው የትግሉ ደጋፊ ወደ አማርኛ መልሶ ለማቅረብ የሞከረው የአማራ ልሂቅ ማን ነው? (እኔ ራሴ ለአማራ ተማሪዎች ማህበር አባላት ይህን ጽሁፍ ወደ አማርኛ መልሼ ለማቅረብ ቃል ገብቼ የነበረ ቢሆንም ሌላው ሌላው ጉዳይ አላላውስ ስላለኝ እስከ ዛሬ ቃሉን ሳልጠብቅ ቀርቻለሁ።)

የዋለልኝን ጽሁፍ በነሲብ ከመራገም ባለፈ ደርዘ ያለው ውይይት ተደርጎልኝ ያውቃል? ከዋለልኝ ጽሁፍ ቀጥሎ ለአማራ ህዝብ ትግል አስፈላጊነት ዋና ደውል የሆኑትን የህወሀት የ1968 እና የ1974 አሻሻልኩ ያለው ማኒፌስቶዎች በቅጡ እንብዞ ሙሉ መልዕክታቸውን ማግኘት የቻለው የአማራ ሊሂት ምን ያህሉ ነው? በበርካታ ስም የሚደራጁ የአማራ ማህበራትስ እነዚህን የአማራ-ጠሉ ስርዓት አለት በሆኑ ሰነዶች ዙሪያ ለመወያየት ያዘጋጃቸው አውደ-ጥናቶች ናረው ያውቃሉ? የአማራ ህዝብ አሁን እያለፈበት ያለውን የመከራ ዘመን ያስጀመረው የሽግግር መንግስቱ ቃሉ-ገባኤዎች፣ ሰነዶች አግኝቶ ለማንበብ የሚሞክረው የአማራ ሊሂት ምን ያህሉ ነው? የአማራ ህዝብ በወሊጋ፣ በዜንሻንጉል፣ በተለያዩ የደቡብ ክልል ቦታዎች የደረሰበትን አሰቃቂ የሰብዓዊ መብት ጥሰቶች አስመልክቶ የሚወጡ ሪፖርቶችን ተከታትሎ እንብዞ ለትግሉ ግብዓትነት ለመጠቀም የሚደረገው ጥረትስ ምን ያህል አበረታች ነው? የአማራን ህዝብ የግዛት አንድነት ስጋት በተመለከተ ጥቂት የአማራ ምሁራን የጻፋቸውን እንደ “የወልቃይት ጉዳይ” እና “በረራ፡ ቀዳሚት አዲስ አበባ” ያሉ ደርዘ ያላቸው መጻሕፍት እንብዞ፣ በመጻሕፍቶቹ ዙሪያ የመውያያ መድረኮችን የማዘጋጀቱ ልማድ ምን ያህል አበረታች ነው?

የአማራን ህዝብ ትግል ምክንያቶች (Amhara causes) ጠብሰቅ አድርጎ ለመረዳት ከፍ ብለው የተጠቀሱትን ልማዶችን ማዳበር ያስፈልጋል። እነዚህን ልማዶች ያዳበረ ህዝብ ነው ለጽኑ ታጋይነት፣ ለጥሩ ተመሪነት የሚያበቃውን የትግል ስንቅ ሊቋጥር የሚችለው። በአሁኑ ወቅት ግን እነዚህን መሰረታዊ የትግል ግንዛቤ የሚያስጨብጡ ልማዶችን ከማዳበርና ሰፊ ንብብ ከማድረግ ይልቅ ሰበር መረጃዎችን መከታተሉን የበለጠ ጠቃሚ አድርጎ የመውሰድ የተሳሳተ ልምድ ዳብሯል። ሰበር መረጃዎችን መከታተሉ የሚከፋ ነገር ባይሆንም ትግሉ ያስፈለገባቸውን ታሪካዊና ወቅታዊ የፖለቲካ ሃቆች ለመረዳት ጊዜን መውሰዱ ግን ዋናው አስፈላጊ ጉዳይ ነው። ዳር የሚደርስ ትግል ማድረግ የሚቻለው መሰረታዊ ፖለቲካዊ ሀቆችን በመረዳት መሆኑ ሊጤን ይገባል። ጥሩ የትግል አላማ ተከታይ/ደጋፊ መሆን የሚቻለው ስለትግሉ መሰረታዊ ግንዛቤዎችን መጨበጥ ሲቻል ነው። ስለሚታገለው ትግል መሰረታዊ ሀቆች በቂ ግንዛቤ ያዳበረ ተከታይ በሁኔታዎች መቀያየር የማይኖረው ጠንካራ የትግል መንፈስ ይኖረዋል።

2 - የትግሉን ለካሚና ግብ መረዳት

በተራ ቁጥር ለንድ የተገለጸውን የትግል ምክንያቶች የተረዳ ተከታይ የሚያደርገው ትግል መዳረሻ ግቡ ምን እንደሆነ በውል መረዳት አለበት። ይህን ለመረዳትም እንዲሁ የተለያዩ ጽሁፎችን ማንበብ፣ በትግሉ ውስጥ የተሻለ መረዳት ያላቸው ሰዎች የሚያዘጋጁቸውን ጽሁፎች፣ የሚቀርቧቸውን ትንታኔዎች በቋሚናላንት መከታተል ያስፈልጋል። ከዚህም በተጨማሪ የአማራ ህዝብን ትግል ለመምራት የሚመጡ መሪዎች እንዲሁም በአማራ ህዝብ ትግል ዙሪያ የሚሰሩ ሚዲያዎች የትግሉን ግብ በተመለከተ ሰፊ ያለ አቅጣጫዎች የሚያሳዩ ስራዎች እንዲሰሩ በመጠየቅ ግንዛቤን ማዳበር ይቻላል። የትግልን ግብ መረዳት በጣም አስፈላጊ ነገር በመሆኑ በአማራ ህዝብ ስም የተቋቋሙ የሲቪክ ማህበራትም በዚህ ዙሪያ ሰፊ ስራ መስራት ይኖርባቸዋል። የተለያዩ የሲቪክና የፖለቲካ ድርጅቶች ለሰፊው የአማራ ህዝብ የትግሉን አላማ ማስተዋወቅ የሚያስችሉ አውጪ ጥናቶች፣ የጥናት ሲንፖዚየሞች ማዘጋጀቱን የሰራቸው ዋና ስኬት አድርገው ቢወስዱ የተሻለ ግንዛቤ መፍጠር ይቻላል። ሰፊው ደጋፊ/ተከታይ ህዝብ ስለትግሉ አላማ በቂ ግንዛቤ ካዳበረ እያንዳንዱን እንቅስቃሴውን ከትልቁ የትግል ግብ አንጻር ለመቃኘት ይቻላል። ይህን ማድረግ የቻለ ህዝብ መሪዎቹን የሚለካው ለዚህ ግብ ባላቸው ቁርጠኝነት ይሆናል፤ ትግልና ታጋይን ለይቶ ይመለከታል፤ ታጋይ ቢክድም ወይም ቢያፈገፍግ እንኳን ትግል ሌላ ታጋይ እየተካ እንደሚቀጥል ይገነዘባል። በመሆኑም ግለሰብን በመውቀስም ሆነ በመርገም ከአስፈላጊው በላይ ጉልበት አያባክንም፤ ትግልም በግለሰቦች ትኩሻ ላይ በማንጠልጠል ግለሰቦች ሲወድቁ አብሮ የሚወድቅ የትግል ስልት ከመከተል ይድናል።

3 - የትግሉን ለውነተኛ መሪዎች ማወቅ

“የትግል ለውነተኛ” መሪ የሚለው አባባል ግራ እንዳያጋባ “እውነተኛነት” የሚለካው ስለትግሉ ምክንያትና አላማ ካለን መሪዳት አንጻር መሆኑን ግልጽ ማድረግ ያስፈልጋል። በአሁኑ የአማራ ህዝብ ትግል ሁኔታ ለምሳሌ ሁለት ቡድኖች መሪነቱን ለመውሰድ እየተንቀሳቀሱ ይገኛሉ።

የመጀመሪያው ቡድን የአማራ ህዝብ ትግሉን የሚያደርገው የኢትዮጵያ ብሄረተኝነትን እያሰበና መዳረሻው አድርጎ መሆን አለበት የሚል ሲሆን ሁለተኛው ቡድን ደግሞ አማራው አሁን ያለበት ሁኔታ በህይወት የመኖር መብቱን፣ የግዛት አንድነቱን፣ ፖለቲካዊ ተሳትፎውን ጥያቄ ውስጥ የከተተ እጅግ አደገኛ በመሆኑ የአማራ ህዝብ ትግል ቅድሚያ ትኩረት ማድረግ ያለበት ዘውጋዊ ህልውናውና በህይወት የመኖር መብቱን(ሰብዓዊ ክብሩን) ማስጠበቅ ላይ መሆን አለበት፤ የኢትዮጵያ ሀገራዊ-መንግስትን እጣፈንታ በመወሰኑ ላይ ደግሞ ከሌሎች ወንድም ህዝቦች ጋር ተነጋግሮ የሚያስተካክለው ነገር መሆን አለበት የሚል ነው።

ከእነዚህ ቡድኖች ውስጥ "እውነተኛው" የአማራ ህዝብ ትግል መሪ ማን ነው የሚለውን ጥያቄ የሚመልሰው ታዲያ ተከታዩ ህዝብ ከሁለቱ ቡድኖች የትግል ምክንያት አረዳድና ግብ አንጻር ያለው እሰላሰፍ ነው። ይህም ማለት የአማራ ህዝብ የኢትዮጵያ ሀገራዊ-መንግስትን የማስቀጠል በሰጥያሰ ሃላፊነት አለበት ብሎ የሚያስበው የመጀመሪያው ቡድን ደጋፊ ህዝብ እውነተኛ መሪዬ የሚለው የአማራን ህዝብ በህይወት የመኖር መብት ትግል ከኢትዮጵያ ብሄረተኝነት አንጻር እየቃኘ ቀድሞ በተለመደው መንገድ የሚሄደውን የአማራ ልሂቅ ይሆናል ማለት ነው። በአንጻሩ በዚህ ጽሁፍ ላይ በተቀመጠው መሰረት የአማራ ህዝብ ትግል ከቀድሞ በተለየ አዲስ ስልት መሄድ አለበት፤ በመሆኑም ለአማራ ህዝብ በአሁኑ ወቅት አንገብጋቢ ጥያቄ መሆን ያለበት በህይወት የመኖር መብቱን መጠቀም ጨምሮ በማንነቱ ላይ የተቃጠለ እደጋጋሚን መቀልበስ ላይ መሆን አለበት የሚለውን ሁለተኛው ቡድን በሚደግፈው ተከታይ ህዝብ እውነተኛ መሪው አማራው ስለ ኢትዮጵያ ሀገራዊ-መንግስት ለማሰብ በመጀመሪያ ራሱ በህይወት መኖር አለበት የሚለውን ቡድን ይሆናል ማለት ነው።

እነዚህ ሁለት ቡድኖች መኖራቸውና በየራሳቸው መንገድ ለመታገል መሞከራቸው ጤናማ ነገር ነው። ጤናማ ያልሆነው የመጀመሪያው ቡድን የሚመሩ መሪዎች የሁለተኛውን ቡድን ስም በማጥፋት፣ በማጣጣልና ቁራሽ እንደዚህ አይነት የፖለቲካ ቡድን የለም እስከ ማለት የሄዱበት አካሄድ ነው።

የሁለተኛው ቡድን ማለትም አማራው ስለኢትዮጵያ ለማሰብ በመጀመሪያ ራሱ በህይወት መኖር አለበትና ለህልውናው ቅድሚያ ሰጥቶ መታገል አለበት የሚለው ቡድን መሪዎችና ደጋፊዎች በእስር-ቤት የሚገኙ መሆናቸው የሁለቱ ቡድኖች ሀሳብ በተመጣጣኝ ሁኔታ ወደ ሀሳቡ ገበያ እንዳይገባ አድርጓል። እንዲህ ያለው ለሀገራችን ፖለቲካ አዲስ ያልሆነ የመጠላላት፣ የመበላላትና የመጠላለፍና ጥሎ የማለፍ ልክ ያልሆነ እካሄድ ሲያጋጥም በመሀል ገብቶ እካሄዶችን ልክ ማስያዝ ያለበት ተከታይ ህዝብ ነው። ይህን ማድረግ የሚችለው ደግሞ የትግል አላማውን በውል የተረዳና የሀሳብ ልዩነት ጤናማ መሆኑን የተረዳ ተከታይ ነው። አሁን ባለው የሀገራችን አጠቃላይ የፖለቲካ ሁኔታም ሆነ በአማራ ህዝብ ትግል ሁኔታ ተከታይ ህዝብ ከመሪዎቹ የተሻለ የሀሳብ ልዩነትን ጤናማ ክስተት አድርጎ የመቀበል ትዕግስት ይስተዋልበታል። ይህ በጣም ጥሩ ተስፋ ሰጭ ነገር ሆኖ የበለጠ ጥሩ ውጤት ለማምጣት ግን ለመጠፋፋት የሚሯሯጠውን የመሪዎች ጎራ ታገስ ተመለስ ማለት ከበላል ተከታይ ህዝብ የሚጠበቅ ነገር ነው።

4 - ተመሪነት እንዲራዊ መሆኑን መረዳት

መሪና ተመሪነት በሰፊው ህዝብና በጥቂት መሪ የተባሉ ግለሰቦች መሀል ብቻ የሚቀር መስተጋብር አይደለም ይልቅስ መሪ በተባሉ ጥቂቶች መሳካልም መሪና ተመሪነት የማይቀር ጉዳይ ነው። ለምሳሌ አንድ የአማራ ድርጅት ያቋቋሙ ሰዎች በአጠቃላይ ከሰፊው ህዝብ አንጻር ሲታዩ መሪ ሊባሉ የሚችሉ ሲሆኑ በድርጅቱ ውስጥ ያሉ አባላት ከድርጅቱ ማዕከላዊ ኮሚቴ አባላት አንጻር ሲታዩ ተመሪ የሚባሉ ይሆናሉ። በዚህም እያበቃም እነዚህ የማዕከላዊ ኮሚቴ አባላት ደግሞ ከስራ አስፈጻሚ ኮሚቴ አባላት አንጻር ሲታዩ ተመሪዎች ሊሆኑ ይችላሉ። የስራ አስፈጻሚ ኮሚቴ አባላት ራሳቸው ከሊቀመንበራቸው አንጻር ሲታዩ ተመሪዎች ሊባሉ ይችላሉ። ይህን መዋቅር ከላይ ወደታች ስናየው ደግሞ መሪነቱ በተጠያቂነት አማካኝነት ተመሪ ለተባሉ እካላት ተጠሪ ይሆናል ማለት ነው። ስለዚህ የመሪነትን እንዲራዊነትና የተጠያቂነትን ተዋረድ ተረድቶ፣ በዚህ መንገድ ለመመራት ሰውን ሳይሆን አላማን ቀዳሚ ጉዳይ አድርጎ ትግል የማስኬዱ ፊልግ ብቻ ነው ወደ ድል-በር የሚያደርሰው።

ወደ ድል-በር ለመድረስ ደግሞ የመሪነትን አንጻራዊነት ተረድቶ በየደረጃው የሚመጣን የመሪና ተመሪነትን ተለዋዋጭ ሁኔታ የመቀበል ትህትና መላበስ ከጥሩ ተመሪ ይጠበቃል። እዚህ ላይ መሪሳት የሌለበት ነገር ጥሩ ተመሪ ሳይሆኑ ጥሩ መሪ መሆን የማይቻል መሆኑን ነው።

5 - መሪዎችን በሚከበርና በግክሰብ ለምክኮ መካከክ ያከውን ሚዛን መጠበቅ

ይህን ሚዛናዊነት ለማስጠበቅ የሚረዳው ወሳኝ ነገር ትግልንና ታጋዩን መለየት ብሎም በሁለቱ መካከል ያለ ሚዛን አስጠባቂ ጉዳይ የትግል አላማ እንደሆነ መረዳት ነው። ትግልም ሆነ ታጋይ የሚያስፈልገው አላማን ለማሳካት በመሆኑ ትግልም ሆነ ታጋይ መላካት ያለበት ትግሉ ላነገበው አላማ ባለው ታማኝነት መሆን አለበት። መሪዎች ሰዎች ናቸውና ጠንካራ ጎን እንዳላቸው ሁሉ ደካማ ጎንም ይኖራቸዋል። የመሪዎች ደካማ ጎን ከአኔነት ስሜት (ego) እስከ ክህደት (betrayal) ሊደርስ ይችላል። በእነዚህ ሁለት ደካማ ጎኖች መካከል የሚኖር ሌሎች ችግሮችም ይኖራሉ። በዚህ ምክንያት መሪዎች ከዋናው አላማቸው ፈቀቅ ብለው በእርስ በእርስ ሽኩቻ፣ ጠብና ክርክር ውስጥ ሊገቡ ይችላሉ። ይህ በአማራ ህዝብ ትግል መሪዎች ላይ ብቻ የሚከሰት ችግር አይደለም ይልቅስ በሁሉም የፖለቲካ ቡድኖች ውስጥ ሊያጋጥም የሚችል ነገር ነው። እንዲህ ያለው ሁኔታ ሲያጋጥም ታዲያ ጥሩ ተመሪ ማድረግ ያለበት አንድን ቡድን ደግፎ ሌላውን ማውገዝ ሳይሆን የተከሰተውን ችግር መሪዎቹ ፈትሰራት መጥተው ለሰፊው ህዝብ እንዲያስረዱ መጠየቅ ነው። በህዝብ ፊት መጥቶ ችግርን ማስረዳት ፍቃደኛ ያልሆኑ መሪዎች የሚኖሩ ከሆነ የችግሩ ፈጣሪ ለመሆናቸው አመላካች ነገር ነው። ምን አልባት ይህን ችግር የፈጠሩ መሪዎች ከዚህ ቀደም በተመራው ህዝብ ዘንድ የሚወደዱ የነበሩ ከሆኑ ይህን መቀበል ለተመራው ህዝብ ከባድ ሊሆን ይችላል። ጥንቃቄ መደረግ ያለበት እዚህ ላይ ነው። መሪዎች ለህዝባቸው ቀርበው ችግራቸውን ማስረዳት ካልቻሉና ችግር እየፈጥሩ ከሆነ እየሰሩ ያሉት ከትግሉ አላማ በተቃራኒ ነው ማለት ነው።

እነዚህ መሪዎች ከትግሉ አላማ ፈቀቅ ብለው ጥፋት የሚያመጣ ስራ እየሰሩ በተጨማሪም ካወቅን በጋላም ስለምንወዳቸው ምንም መባል የለባቸውም የሚል አቋም ውስጥ ተመራው ህዝብ የሚገባ ከሆነ ከትግል አላማ ጋር ካለው ትስስር ይልቅ ከግለሰቦች ጋር ያለን ስሜታዊ ትስስር በልጧል ማለት ነው። በሌላ አባባል ከትግል ይልቅ ታጋይ የበለጠ አስፈላጊ ሆኗል ማለት ነው። የግለሰብ አምልኮ ማለት ይህ አይነት ክስተት ሲፈጠር ነው። የግለሰብ አምልኮ ከተፈጠረ ደግሞ ትግልም ድልም አይገኝም ማለት ነው። የግለሰብ አምልኮን ለማስወገድ ታዲያ አላማን ከሁሉ ነገር ቀዳሚ አድርጎ መውሰድ ቀዳሚው እርምጃ ሲሆን ሰዎች ተሳሳች ፍጡራን እንጅ ፍጹማን አለመሆናቸውን መረዳትም ሌላው አስፈላጊ ነገር ነው። በአጠቃላይ መሪን በማክበርና በማምለክ መካከል ያለውን ሚዛን ለማስጠበቅ አላማን ማዕከላዊ ማድረግ ከስህተት የመገኛ መንገድ ነው።

በአጠቃላይ ጥሩ ተመሪ ማለት የትግሉን ልጋም እጅ ውስጥ ማስገባት የቻለ ህዝብ ነው። ተመራው ህዝብ የትግሉን ልጋም እጁ ውስጥ አስገባ ማለት ደግሞ መሪዎቹን በጥብቅ ቁጥጥር ውስጥ አስገብቶ ወደ አምባገነንነት፣ የትግሉን አላማ በራሳቸው የእኔነት ስሜት(ego) ጠልፈው እንዳይጥሉ፣ ለጥቅም አሳልፈው እንዳይሸጡ መጠበቅ ይችላል። ጥሩ ተመሪ ህዝብ መሪዎቹ ከትግል አላማ ፈቀቅ ቢሉ እንኳን ትግሉን ማዳንና መሪን በመሪ መተካት የሚችል ነው። በሌላ አባባል ጥሩ ተመሪ/ተከታይ ያለው ትግል መሪዎቹን ቢያጣ እንኳን ትግሉን የሚያስቀጥል ማለት ነው።

መቃጫ

ከ1983 ዓ.ም ወዲህ ስልጣን ላይ የወጣው አማራ-ጠሉ ስርዓት በአማራ ህዝብ ላይ ግልጽ የሆኑ ማንነት ተኮር መንግስታዊ ጥቃቶችን ያለማንም ክልካይ ሲፈጽም ኖሯል። አማራ-ጠሉ ስርዓት እንደ መንግስት በዘር ማጥፋት ወንጀል ሊያስጠይቀው የሚችለውን ወንጀል በአማራ ህዝብ ላይ የሚፈጽመውና ሲፈጽም የኖረው በቃሉ-ጉባኤ ሳይቀር እያስቀመጠ፤ በግልጽ በአደባባይ የአማራን ህዝብ የሚያሸማቅቁና ለዘር ተኮር ጭፍጨፋ የሚያጋልጡ መልዕክቶችን እያስተላለፈ ነበር። ስርዓቱ ይህን ከባድ ወንጀል ምንም ሳያፍርና ለመደበኛም ሳይሞክር በግልጽ ያደረገ የነበረው ከአማራ ልሂቃን በኩል ይህ ነው የሚባል፤ የተባበረና ስርዓቱን ሊነቀንቅ የሚችል ተቃውሞ ስለማይገኘው ነበር።ከተቃውሞ ይልቅ በብአዴን በኩል እንደውም ሁለንተናዊ ድጋፉን ያገኘ ነበር።

ሆኖም እጅግ ዘግይቶም ቢሆን የአማራ ህዝብ/ልሂቅ በማንነቱ ምክንያት የመጣበትን አደገኛ የህልውና ስጋት በማንነቱ ተደራጅቶ መመከት እንዳለበት ተረድቶ ትግል ጀምሯል። ይህ ትግል በጣም ዘግይቶ የተጀምረ በመሆኑ ከዚህ በኋላ ስህተት መሰራት የማይፈቀድለት፤ ትግሉን በፍጥነት ግን ደግሞ በትክክለኛነት ማስኬድ ያለበትና የትግል ስልቱን አማራ-ጠሉ ስርዓት ባለመደው አዲስ መንገድ ማስኬድ ያለበት ነው። የአማራ ህዝብ በህይወት የመኖር መብትን ጨምሮ በርካታ ሰብዓዊ፣ ዴሞክራሲያዊ፣ ኢኮኖሚያዊና ባህላዊ መብቶችን የተነጠቀ ህዝብ በመሆኑ ድል አድርጎ እነዚህን መብቶችን ከማስመለስ ውጭ ሌላ አማራጭ የለውም።በአጭር አነጋገር የአማራ ህዝብ ትግል ድል ከማድረግ ውጭ ሌላ አማራጭ የሌለው ትግል ነው።

የአማራ ህዝብ ትግል በፖለቲካዊ ድል እንዲቋቋም ደግሞ ከተፋፋመው ትግል ውስጥ ሁነኛ መሪዎችን ማውጣት ለነገ የማይባል የቤት ስራ ነው። የአማራ ህዝብ ለረዥም ጊዜ ሁነኛ መሪ አጥቶ በመኖሩ ትግሉን የታገለው የመሪነቱን ቦታ ጭምር እንደ ህዝብ ሸፍኖ ነው። ይህ አማራ የተባለ ሁሉ ሊኮራበት የሚገባ ትልቅ ገድል ነው! ህዝቡ የመሪነቱንም የታጋይነቱንም ቦታ ይዞ በሚገርም ጨዋነት ትግሉን እያስኬደ ያለው የፖለቲካ መሪዎች ቢያገኙ ጠልቶ አይደለም። ነገር ግን የፖለቲካ መሪነቱን ይዞ ህዝቡን በትግል ጎዳና ማስኬድ የነበረበት የአማራ ልሂቅ የኢትዮጵያ ብሄርተኝነት በሚባለው የፖለቲካ ጎራ መመስገን መርጦ በመኖሩ የአማራ ህዝብ በማንነቱ ተደራጅቶ የሚያደገውን ትግል ለመምራት የሚያስችለውን ቁርጠኝነት አልታደልንም።

እሁን ህዝብ ራሱ ትግሉን ተረክቦ የድል ዋዜማ ላይ ይገኛል። ድሉን ዘላቂ ለማድረግ ደግሞ ትግሉን በፖለቲካዊ ድል መቋቋሙት የሚችል ግንዛቤና ስብዕና ያላቸውን መሪዎች ከትግሉ ውስጥ ፈልቅቶ ማውጣት አስፈላጊ ነገር ነው። የአማራ ህዝብ ትግል መሪዎች ከትግሉ ውስጥ መውጣት አለባቸው ማለት በአማራ ህዝብ እውነተኛ ትግል ወቅት ዳር ይዘው ድምጻቸውን አጥፍተው የነበሩ፣ የአማራን ህዝብ ሲገድሉና ሲያስገድሉ ለነበሩ ካሳ ሲያሉብሱ የኖሩና የአማራ ህዝብ በየዕለቱ ሲጨፈጨፍ ዝር ማጥፋት በሚባል ደረጃ እየሞተ አይደለም፣ ለብቻው የደረሰበት ምንም ችግር የለም። ሲሉ የነበሩ ሌላዎች የአማራን ህዝብ ትግል ለመምራት ሊታሰቡ እንኳ አይገባም ማለት ነው። የአማራን ህዝብ ትግል ሊመሩ የሚችሉ መሪዎች ከትግሉ ውስጥ መውጣት አለባቸው ማለት መሪ ሊሆኑ የሚገባቸው በአማራ ህዝብ ክፉ ቀን ከጎኑ ቆመው በሚችሉት ሁሉ ትግሉን የደገፉና በማይኖረው ስጵም የህዝብ ወገንተኝነታቸውን ያስመሰክሩት ብቻ ናቸው ማለት ነው።

የአማራ ህዝብ ትግል ሁነኛ መሪዎችን ለማውጣት የሚሄድበት መንገድ ትግሉን ለማድረግ ከተደረገው ጥንቃቄ እኩል በጥንቃቄ ሊደረግ የሚገባው ነገር ነው። መሪዎች ለማውጣት የሚደረገው ጉዞ መጀመር ያለበት መሪ መሆን የማይችሉትን በግልጽ ለይቶ በማስቀመጥ መሆን አለበት።

የአማራ ህዝብ ትግል መሪዎች ከትግሉ ውስጥ መውጣት አለባቸው ሲባል ለረዥም ጊዜ ከአማራ ህዝብ ትግል ቅኝት ውጭ የነበሩ፣ ይባስ ብለው የህልውና ትግሉን በዘረኝነት ሲከሱ የነበሩ አሁን ደግሞ ትግሉ ወደ ድል እየገሰገሰ መሆኑን ሲረዱ እለሁበት ለማለት እያንገባቡ ያሉ አማራ ነኝ ባይ ልሂቃን በመበራከታቸው ነው። እነዚህ ሰዎች ቀድሞ የነበራቸው አቋም ስለሚታወቅ አሁን ብድግ ብለው ስለአማራ ህዝብ ትግል ምክር እንለግስ፣ ታጋይም እንሁን ማለታቸው እውነተኛ ምክንያቱ ምን እንደሆነ ማወቅ ስለሚያዳግት ለትግሉ ስኬት ሲባል እነዚህን ሰዎች ዳር ማቆየት የጠንቃቃነቱ መንገድ ነው።

ለትግሉ መሪ መሆን የማይችሉትን መለየቱን ያን ያህል የሚያስቸግር ነገር አይደለም። አስቸጋሪው ነገር በትግሉ ውስጥ ከነበሩ የአማራ ልሂቃን ውስጥ የተሻሉ መሪዎችን የማውጣቱ ነገር ነው። በአሁኑ ጊዜ በአማራ ህዝብ ትግል ውስጥ የየራሳቸው ሚና በነበራቸው ልሂቃን መካከል ገንቢ ባልሆነ ሁኔታ እየታየ ያለው የድል ሽሚያ መሪ ማውጣቱን ቀርቶ ትግሉን ራሱን የመጉዳት አቅም ያለው አሳሳቢ ነገር ነው።

በአማራ ህዝብ ትግል ውስጥ ሚና በነበራቸው ልሂቃን መካከል እየመጣ ያለው የድል ሽሚያ ዋነኛ ምክንያቱ ድርም ለአማራ ህዝብ ትግል ውስጥ ትልቅ ፈተና ሆኖ የኖረው በኢትዮጵያ ብሄርተኝነትና በአማራ ህዝብ ትግል መካከል ያለውን መስተጋብር በውል ለይቶ በልኩ በማስኬድ ላይ የተፈጠረ ልዩነት ነው። በዚህ ልዩነት ሳቢያ በአሁኑ ወቅት በአማራ ህዝብ ትግል ውስጥ ሁለት ጎራ ተፈጥሯል። የዚህ ጎራ መፈጠር በግልጽ ለህዝብ ይፋ ባለመደረጉ ህዝብ “የትኛው ቡድን ነው የትግሉ መሪ?” በሚለው ነገር ላይ በከፍተኛ ድንገርግር ውስጥ እንዳለ ይታወቃል። አሁን የአማራ ህዝብ የትግል መስመሩን ለይቶ የሚታገልበት እንጂ የሚደናገርበት ስላልሆነ የነዚህን ቡድኖች ማንነት ማሳወቅ ያስፈልጋል።

በአማራ ህዝብ ትግል ውስጥ ካሉ ሁለት ቡድኖች የመጀምሪያው ቡድንበአብዛሃኛው መሪዎቹ እና ደጋፊዎቹ በሀገር ቤት በእስር ላይ የሚገኙ ናቸው።

ይህ ቡድን በውጭ ሀገር ካሉ የአማራ ማህበር በአሜሪካ (triple A)፣ የአማራ ማህበራት ፌድሬሽን በሰሜን አሜሪካ (FANA)፣ የአማራ ማህበራት ወኪናዳና አሜሪካ (CASA) ጋር በጥብቅ ቁርኝት ሲሰራ ሁለት አመታትን ያስቆጠረ ነው። በዚህ ቡድን አሳቤ መሰረት የአማራ ህዝብ የመጀመሪያ ጉዳይ መሆን ያለበት የአማራን ህዝብ በሀይወት የመኖር መብት ማስከበርና በሀገሩ ላይ ያለውን ሁለንተናዊ ተሳትፎ ማረጋገጥ መሆን አለበት። የኢትዮጵያን ሀገራዊ-መንግስት ቀጣይነት በተመለከተ አማራው ክልሎች የኢትዮጵያ ወንድም/አህት ህዝቦች ጋር ተመካከሮ መግባባት ላይ ለመድረስ በመላ ሀገሪቱ የሚኖረው የአማራ ህዝብ የደህንነት ዋስትና ማግኘት አለበት። በዚህ ቡድን ትንታኔ መሰረት የኢትዮጵያ ብሄር ብሄረሰቦች የኢትዮጵያ ሀገራዊ-መንግስትን ቀጣይነትን በተመለከተ ያላቸውን ቁርጠኝነት የሚያሳዩት በመላ ሀገሪቱ ተበትነው የሚኖሩ የአማራ ተወላጆችንም ሆነ የሌሎችን የኢትዮጵያ ህዝቦች ሰብዓዊና ደ.ምክራሲያዊ መብቶችን በማክበር መሆን አለበት።

በአማራ ህዝብ ትግል ውስጥ የሚንቀሳቀሰው ሁለተኛው ቡድን በመጀመሪያ የተጠቀሰው ቡድን መሪዎች አስርቤት መግባት ተከትሎ ራሱን የገለጠ፣ የመጀመሪያውን ቡድን እንደ ጽንፈኛ የአማራ ብሄርተኛ የሚመለከትና ከሞላ ጎደል ሁሉም በሚባል ደረጃ መሪዎቹ በዲያስፖራ የሚኖሩ ግለሰቦች የሆኑ ነው። በዚህ ቡድን አሳቤ መሰረት የአማራ ህዝብ ትግል የኢትዮጵያ ሀገራዊ-መንግስት ቀጣይነት ጉዳይ ከራሱ የህልውና ትግል እኩል ሊሸከመው የሚገባ ጉዳይ ነው ብሎ ያስባል። በዚህም ምክንያት “መንሻዬ አማራነት መድረሻዬ ኢትዮጵያዊነት ነው” ሲል የትግል መስመሩን አስተምሟል። ይህ ቡድን ዘርዘር አድርጎ ያስቀመጠው የትግል መስመር ትንታኔ ስለሌለ ከዚህ በላይ ስለ ቡድኑ መግልጽ አስቸጋሪ ነው።

ሁለቱ ቡድኖች በአጠቃላይ አላማ ላይ የሰፋ ልዩነት ባይኖራቸውም በአማራ ህዝብ ትግል ትንታኔ ላይ ግን ሰፊ ልዩነት አላቸው። ይህም በአጭሩ ሲቀመጥ የመጀመሪያው ቡድን የአማራ ህዝብ ስለ የኢትዮጵያ ሀገራዊ-መንግስት ማሰብ የሚችለው በሀይወት መኖር ሲችል ስለሆነ መቅደም ያለበት የራሱን ሰብዓዊ ክብር የማስጠበቁ ትግል ነው የሚል ሲሆን ሁለተኛው ቡድን ደግሞ የሀገራዊ-መንግስት ጥበቃውና በሀይወት የመኖር መብት ማስጠበቁ እኩል መሳሰሉ አለባቸው የሚል ነው።

በዚህ ልዩነት የተነሳ ሁለተኛው ቡድን የመጀመሪያውን እንደ ጽንፈኛ የአማራ ብሄርተኛ ሲቆጥር የመጀመሪያው ቡድን ደግሞ ሁለተኛው ቡድን ወቅታዊው የአማራ ህዝብ ትግል የደረሰበትን ደረጃ ያሳተገዘበ፤ በቀድሞ ድል-አልቦ ቅኝት ለመንዝ የሚሞክር ሀይል አድርጎ ይቆጥረዋል።

እነዚህ ሁለት ቡድኖች መኖራቸውን ለአማራ ህዝብ በጊዜ ማሳወቅ ህዝቡ ከገባበት ድንገርገር ወጥቶ ትክክለኛ በመሰለው ቡድን መስመር ተሰልፎ ትግሉ እንዲቀጥል ያደርጋል እንጂ ምንም የሚያመጣው ችግር አይኖርም። “የአማራ ህዝብ ትግል በአዲስ ዘይቤ መደረግ አለበት” ሲባልም እንዲህ ያለውን በጊዜ መገለጥ ያለበት ጉዳይ ለህዝብ ግልጽ ማድረግን ይጨምራል። ከብን አሁን ያለበት ደረጃ ላይ የደረሰው በጊዜ ለህዝብ ማሳወቅ የሚገባውን ሁኔታ ግልጽ ሳያደርግ በመቆየቱ ነው። የአሁኑ የአማራ ህዝብ ትግል ከቀደሙ ስህተቶቹ የተማረ መሆን ስላለበት ግልጽ መደረግ ያለበት ጉዳይ ግልጽ መደረጉ መልካም ነው።

የእነዚህ ሁለት ቡድኖች መኖር በአማራ ህዝብ ዘንድ እንደችግር መታየት የለበትም። እንደውም እነዚህ ቡድኖች አፈጣጠራቸውና የትግል ትንታኔያቸውን ለህዝብ ቀርበው አስረድተው፤ ህዝብ ወደ ፈለገው መስመር ገብቶ መታገል እንዲችል በደርግ መልካም ነበር። ይህ እንዳይሆን የሚያደርገው የመጀመሪያው ቡድን ሀሳብ አራማጆች ተለቃቅመው አስርቤት መግባታቸው ነው። የሆነው ሆኖ እነዚህ ቡድኖች በመሰላቸው መንገድ ተገዘው ትግላቸውን ዳር ለማድረስ መሞከራቸው ጤናማ የዴሞክራሲያዊ ትግል አካሄድ ነው። ልክ ያልሆነው በሁለቱ ቡድኖች መካከል መጠላለፍ፣ መኮከል፣ መጠፋፋት መታየት ከጀመረ ነው። ሁለተኛው ቡድን የመጀመሪያውን ቡድን ሀሳብ አራማጆች እስር-ቤት መግባት እንደ መልካም አጋጣሚ ቆጥሮ ራሱን ብቸኛው የአማራ ህዝብ ትግል ሀይል አድርጎ ለማቅረብ እየሄደበት ያለው መንገድ ለትግሉም የማይበጅ ስለሆነ ሊታረም ይገባል። ይህ ቡድን አሁን እየሄደበት ያለው አደገኛ አካሄድ አንድ ሰው የነገረኝን ቁም ነገር አዘል ተረት እንዳስታውስ ያደርገኛል።

ሀገሩ በረሀ በመሆኑ ዝናብ የሚጥለው አመት ሙሉ ሰማይ ተለምኖ ነው። አመት ሙሉ ተናፍቆ የመጣው ዝናብ ሲጥል ታዲያ የደረቀውን መሬት ካራሰ በጎላ በጎድጓዳ ስፍራዎች በጥቂቱ የውሀ ኩራዎች ይፈጠራሉ። እነዚህ የውሀ ኩራዎች የተጠመኩበትን አይንና እግር ይስባሉ። እነዚህ የውሀ ኩራዎች ተስማምቶ ለመጠጣት ደግሞ የከብትነቱ ተፈጥሮ አያስችልምና እኔ ልቅደም እኔ ልቅደም መራገጥ ተጀመረ። ከብቶቹ ተስማምቶ መጠጣቱ ስላልሆነላቸው ባመጡት መራገጥ ታዲያ ውሀው ወደ ጭቃነት ይቀየርና ማንም ሳይጠጣ እንደ ተጠማ ይቀራል። ይህ ተረት ከአማራ ህዝብ ትግል ጋር የሚዛመደው የአማራ ህዝብ ትግል እዚህ ደረጃ ላይ የደረሰው ከብዙ አመታት መጠቃትና መዋረድ በጎላ በመሆኑ ነው። ስለዚህ ትግሉ በበረሀ ላይ በልመና የዘነበውን ዝናብ አይነት ስሜት አለው። ይህን በተጓምር የተገኘ ትግል በብልህ ሰው እሳቤ ማስኬድ ካልተቻለ እንደ በረሃው ሀገር ከብቶቹ በጭቃ መሀል ቆሞ መቅረት ይመጣል።

መስከረም አበራ
ከቃኪቲ እስርቤት